

KISTELEK VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV

* 2004 *

Frissítve 2015-ben az időközben elbontott vagy jellegvesztéssel járó módon átalakított épületeknek az értéklistánál való törlésével, valamint kiegészítve a Forster Központ 2015. évi adatszolgáltatása alapján a régészeti lelőhelyek táblázatával. Melléklet: Régészeti lelőhelyek ábrázolása alaptérképen

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Településtörténet

Felsőkistelek a halasi napszámos- és cselédemberekből lett törpebirtokosok hazája.

Itt meséli Jaszanovics Józsefné (1938-ban):

„Tizenhét hold homokom van. Ebből 300 öl szőlő, ami jóformán semmit sem terem.

Öreg már a szőlő, meg nem is ér rá a családom megmunkálni, mert menni kell a kenyér után.

Három hold szántóm 3-4 mázsa rozsot, vagy 1-2 mázsa kukoricát terem.

Ad még a páskom néhány zsák krumplit, aztán semmi mást.

A szőlőben van néhány gyümölcsfa, de a termés mindig férges, lehullik.

Tyúkot akkor vágunk, ha én döglődök vagy a tyúk.

Csirkét sem nagyon lehet nevelni, mert a forróságtól meghimlősödik.”

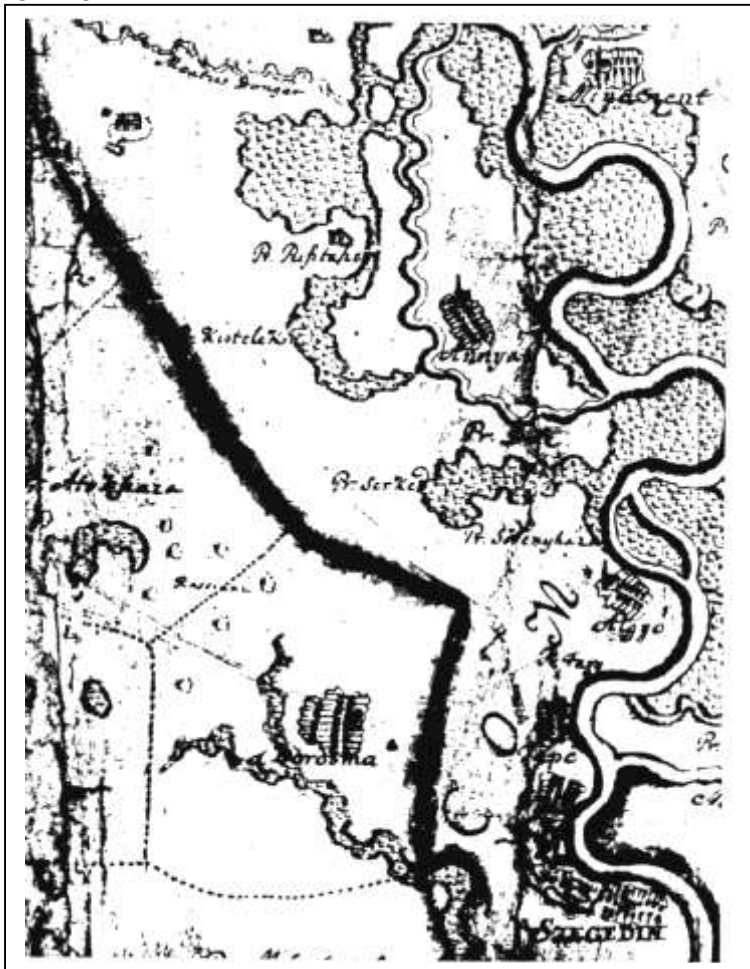
Megnéztem az adótörvényt. A folyó évi kivetés 39 pengő 28 fillér, a hátralék pedig 59 pengő 6 fillér.

A három hold homok megszántásáért 21 pengőt fizetett a szomszédnak.

Az adó, meg a szántási költség, éppen annyi, amennyit az egész „birtok” esztendei termése megér.

(Lakatos Vince)

A Duna-Tisza köze – a Kiskunság – délkeleti részén fekvő Kistelek területe 88 m és 98 m tengerszint fölötti magasságok között fekszik.

Felszíni domborzatát az északnyugat – délkelet irányú szelek alakították ki, amelyek következtében ilyen irányultságú, a Duna medencéjéből kifújó futóhomokból emelt hátak és a közöttük húzódó laposok váltogatják egymást.

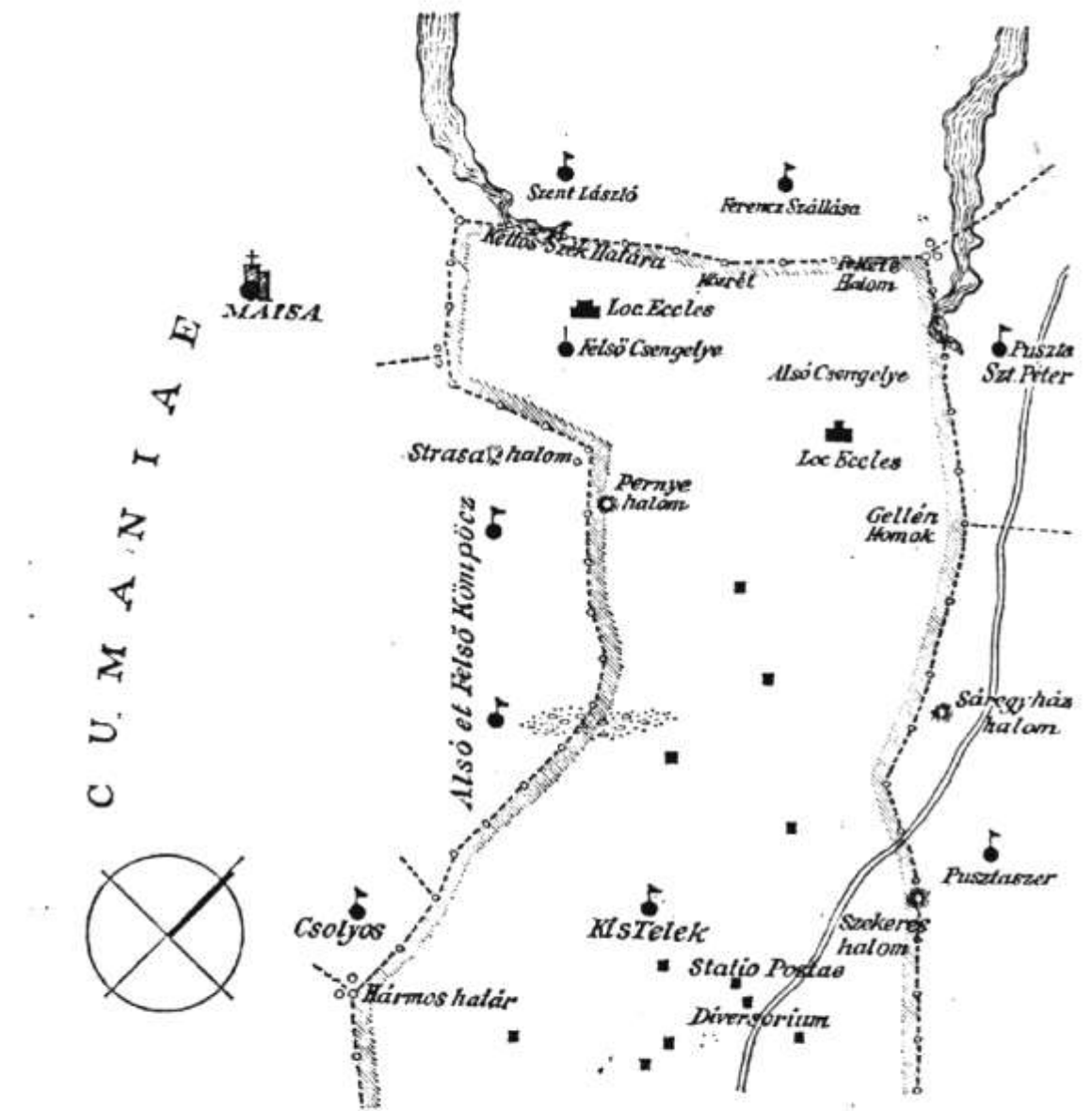
E mélyedésekben alakult ki helyenként az építkezésekhez használt mészszipa és réti mészkő. A település határát visszatérően jellemezték a vadvizek, amelyek hatását jelentősen csökkentette a belvízszabályozás. Kimondottan gyöngye homoktalajú földekkel rendelkezik.

*Kistelek pusztája a telepítés előtt
Jászság, Nagy- és Kiskunság
Mikoviny Sámuel 1730-as évek*

Kistelek telepítésére a bécsi udvar utasítására Szeged szabad királyi város területén, az ő és Csongrád vármegye előjáróságának irányításával került sor.

A település helye kiválasztásában elsőrendű szerepet játszott a Buda – Szeged közötti országút, amely mellett, a pusztán a középkori falu templomának romját követve jelölték ki a Kiskunfélegyháza és Szeged közötti távolság felezésében, az országút és fontos vármegyei utak találkozásánál. Az új templomot e régi falakra építették, majd a ma is álló épületet szintén ezt a helyet megőrizve emelték. A középkori Kisteleket első említését 1420-ra teszik; 1511-ben már elhagyott kun telep. Többek között Kistelek pusztája birtoklását is 1731-ben nyerte el Szeged adományul, amely pusztán a Szeged-fővárosi gazdák jószágai legeltek.

Az 1720-ban már működő postaállomás mellett a város az 1730-as / 1750-es évektől működtetett nagy forgalmú kocsmát, amely a hasonló intézményei között a legnagyobb bevételt hozta. Nagykorcsmának vagy urasági korcsmának nevezték. Két vendégszoba, 30 ló befogadására alkalmas istálló és kocsiszín állt az utazók rendelkezésére az 1834-ben javított és bővített épületegyüttesben.

2. Szeged határának északi része. Kistelekkel, Kaltschmidt Ábrahám 1747. évi térképén. A kis fekete négyszögek szállási épületet (tugurium) jelölnek

Az elnéptelenített puszták benépesítését célzóan, valamint „az utazóknak, de leginkább a katonaságnak könnyebb szállítása”, illetve a postaút biztonsága érdekében került sor a kisteleki puszta betelepítésére 1776-ban. Az ez ügyben 1741 óta vonakodó Szeged városa bécsi kormányutasításra hasította csak ki területéből az új település határát.

„Az új falu a terv (Balla Antal, 1775) szerint épült. →

Középen van a parókia és a templom helye a haranglábbal. A régi templom nyomát nem találjuk a térképen. Balra lejjebb a kenderföldek (Horti Calcultura), kétoldalt felfelé hosszában a három nyomásföld, vagyis a szántók, felül pedig a kaszálók vannak. Nem valami jó földekre települt a falu. A mérnöknek ugyancsak kerülgetnie kellett a tócsákat, mocsaras lapályokat (Terra depressa ac humida, Plaga uliginosa, Köz-rét, Kelő medre), sőt a szélhordta homokdombokat is. A földeket nyomásonként egy darabban, szabályos táblákban hasították ki, a kihagyott földeket halvány színezés és megnevezésük mutatja. Szétszórtan találjuk a kávas gémeskutakat, néhol párosával is (Duplex puteus). A szomszédos pusztaszeri határban a Sáregyházi-halom (népiesen: Kutyakaparás) közelében Mihály arkangyal-szobor (Statua Michaelis Archi Angeli) áll. A régi Kistelek csupán a postaállomásból és a vendégfogadóból (Diversorium) állt, közelében a fűzfáknál lévő kereszttel. Éppen a postaállomás biztonsága érdekében sürgették a főhatóságok a telepítést. A diversorium is nevezetes hely. Ennek tornyán át határozta meg hat évvel korábban Joseph Liesganig jezsuita páter a Kistelek és Csurog közötti fokmérés szélességi (46° 28' 0") és hosszúsági körét, és mérte délnyugati irányba a háromszögeléshez szükséges 2778,7 öl hosszú alapvonalát. Ezzel a Mária Terézia által engedélyezett tudományos méréssel Kistelek bekerült a nemzetközi tudománytörténetbe.” (Papp-Váry Árpád – Hrenkó Pál)

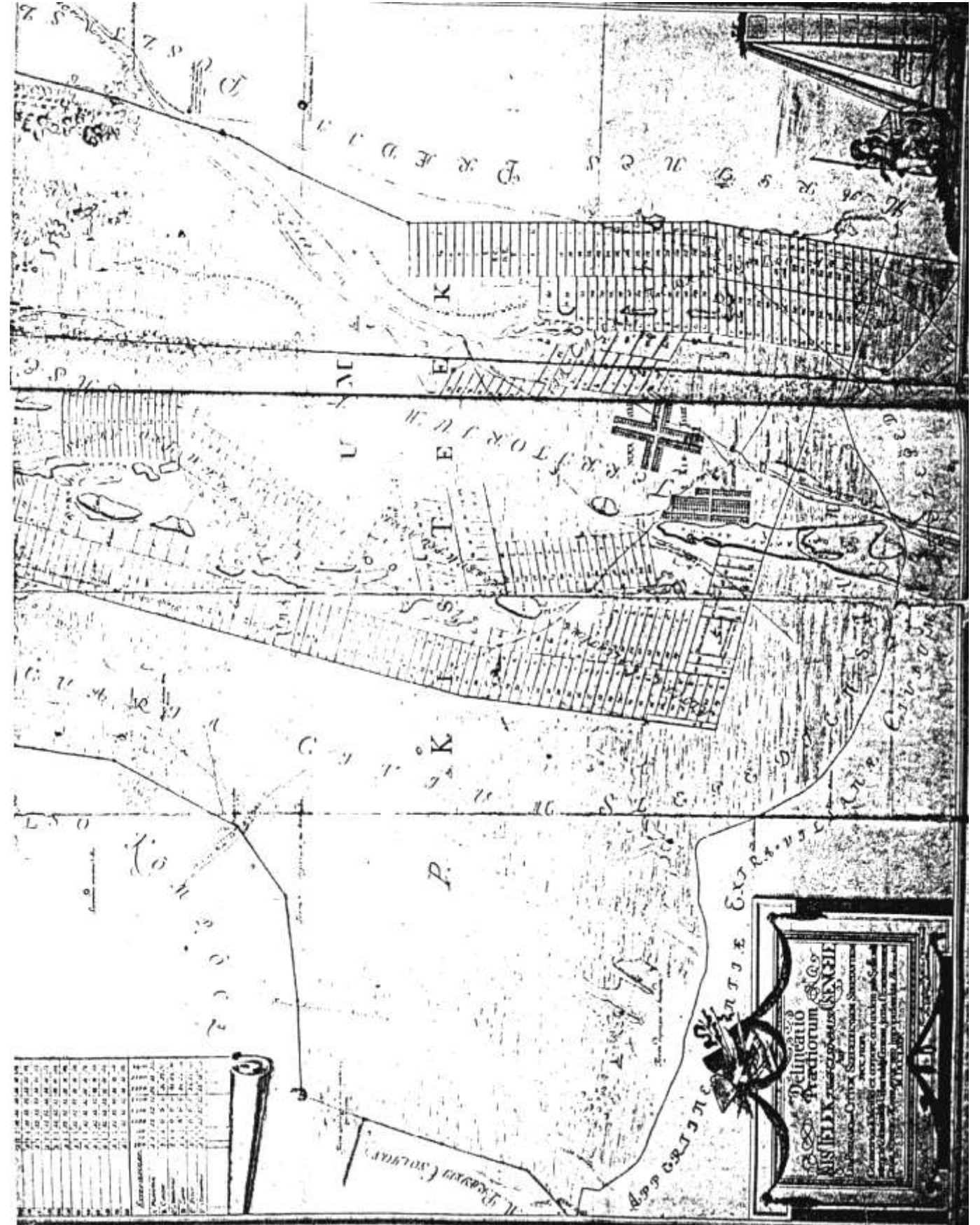
A közös tulajdonban és használatban lévő, a szállásterületeken kívül eső, szegedi külső legelő övezetéből kihasított, kisteleki határ hosszan elnyúló, durván téglalap alakú terület. Művelésre nem volt teljes egészében alkalmas, különösen a középső rész vízjárta, homokfűvásos síványság. A szántókat a határ hosszanti két oldalán elterülő, magasabb helyeken osztották ki, a kaszálók az északnyugati rövidebb oldalon, a községtől 12-14 km-re terültek el. A 12 ezer holdat kitevő határban mindez hatezer hold, a fennmaradó rész legelő és vízjárta, hasznavehetetlen terület.

Kistelek pusztán eredetileg száz jobbágytelket jelöltek ki a telepesek számára 600 □öl (1 hold) belső telekkel, 38 hold szántóval, valamint 22 hold kaszás legelővel. Egy-egy telek összesen 61 hold területből állt össze, illetve annak részarányában alakítottak háromnegyed, fél és negyed telket (sessiót); a telkek ennél nagyobb mértékű aprózását nem engedélyezték. Hatvan házhelyet két sorban Szegedről számítva a jobb oldali részen, negyvenet pedig a bal oldali részen mértek ki egyenként 15 öl szélességgel és 40 öl mélységgel. Ez a főútvonallal metszett és így kereszt alakú település a mai Kistelek magja, ahol a budai és szegedi utakat keresztezi a csongrádi és Mindszenti, valamint a majsai út.

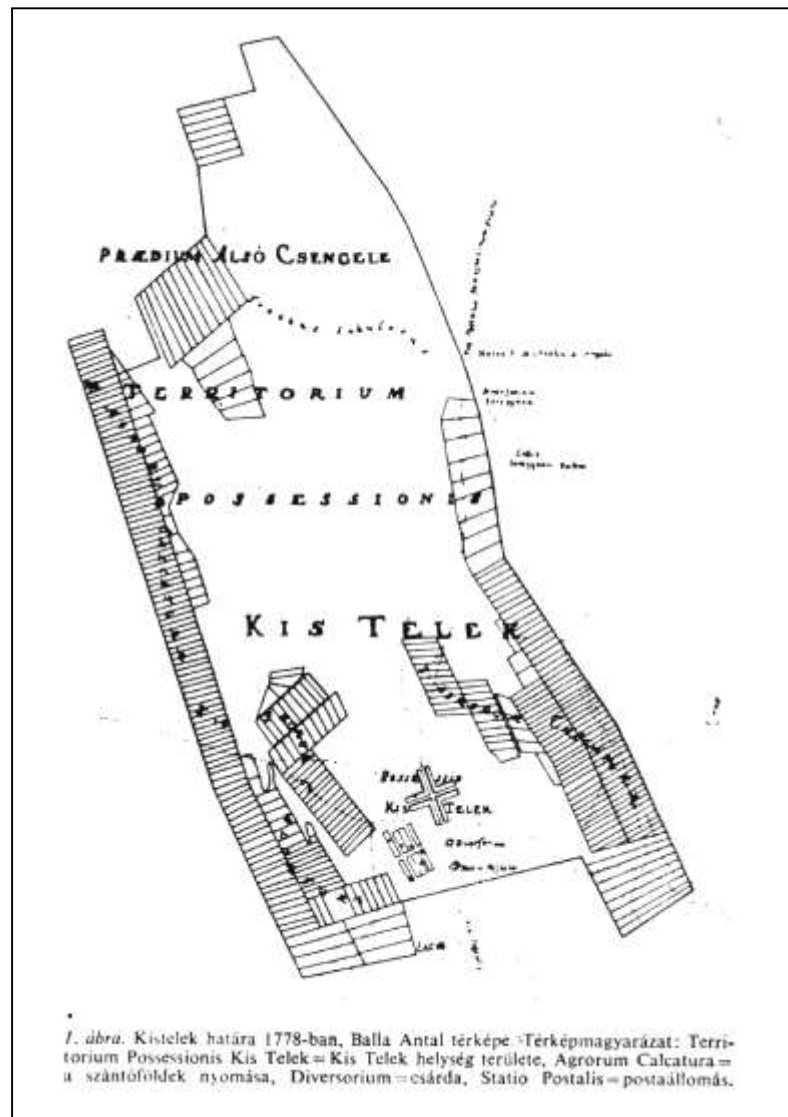
A Habsburg-restauráció kapcsán telepesként katolikusokat láttak szívesen. A Szegedről kiköltözőkön kívül Mátra-vidéki szlovákok is érkeztek, miután számos telepes nem maradt sokáig a kedvezmények meg nem adása miatt; a betelepülés ennek következtében elhúzódott, s a betelepülők hosszasan folytonosan cserélődtek. Így a szegedi határból érkezettekén kívül költöztek ide a Tápió vidékéről, a Jászságból, Heves, Nógrád és Pest megyéből, az utóbbiakból számos szlovák család. A csak idővel állandósuló lakosság házzal és telekkel bíró jobbágyokból, valamint házasság és házatlan zsellérekéből állt. Az egész falu hamarosan egységesen a szegedi népelethez és tájszóláshoz asszimilálódott.

Az eredendő száz telek fölött még hat allodiálisnak, azaz uraságinak minősített telket is kijelölt a város, melyeket érdekei szerint hasznosított, általában haszonbérbe adott. Egyet a mindenkori plébános kapott bérfizetés ellenében. A városhoz tartozott a plébánia (1777), a kántorlak, a jegyzői szoba, a községháza, a bolt, valamint két kocsmá és a mészárszék. Az első templomot 1778 / 1782-ben nádtetővel, vályogból és fából építették, a következő évben haranglábat emeltek. (A ma is álló templom 1828-1832 között készült el a régi helyén.) A főntartó város igen mostohán bánt az iskolaüggyel: például 1835-ben 530 tanköteles gyermeknek kellett volna az egyetlen tantermes iskolában (1778 / 1779) elférnie; a már 1817-ben kért új iskolára a szabadságharcig nem jutott a városnak pénze.

Az új település már mintegy három év múltán megalakította az úrbéres községet és szervezetét a város földesurasága alatt Tápét követően a második jobbágyközségként. A kamara rendeletében rögzítették, hogy Szeged földesúri jogait tekintetbe kell venni, a terület a várostól nem különül el. A telepítés – a helytartótanácson kívül – Csongrád vármegye közgyűlésének is érdekében állott a jobbágyokra kivethető adók okán. A helytartótanács döntése alapján a felügyeleti jog és a közterhek kivetése, azaz az állami és a megyei adó a megyét, a földesúri jog és abból eredően a földesúri jövedelmek Szeged városát illetik. A közvetlen irányítást a megye a Kisteleken lakó esküdtje, majd a szolgabíró útján, a város pedig gazdatisztje (provisor) révén gyakorolta. A jobbágyság érdekeinek közvetlen képviselőjét a községi elöljáróság látta el, amely egyaránt harcolt az állami, a földesúri, a katonai és az egyházi terhek csökkentéséért, valamint a lakosság iskoláztatásáért.

Balla Antal térképének feldolgozása az 1991-ben kiadott, Blazovich László által szerkesztett „Kistelek története” kötetben:

A település növekedésével az 1800-as évek elejére kialakult a főútvonallal párhuzamosan délnyugat felé a lóváltó-állomáshoz vezető Régiposta utca; a Budai út mögött, annak templom felőli oldalán, azzal párhuzamosan a Bika utca és a Péteri sor. A zselléreknek a Szegedi úttal párhuzamosan, annak északkeleti részén mérték ki házhelyeket, és nevezték *Hatrongyos*nak, s ugyanazon oldalon alakult ki a letelepítéskor kihalított szőlőhegyre vezető Szőlő utca. A Budai útnak a templommal szembeni oldala és a Serház között jött létre a Komló utca; ugyancsak a Serházhoz vezetett a Majsai úttól a Serház utca. Az első temetőt a Csongrádi úton jelölték ki az *Epreskert* mellett, a későbbit a szérűskertek és a kenderföldek – a Szegedi út és a Kisteleki-tó – közötti területen. A település ezen fejlődése az 1800-as évek közepére teljesedett ki.

1779-1848 között a telkes jobbágyok és a zsellérek háztartásainak 82%:18%-os aránya pontosan megfordult a földdel nem rendelkezők javára. A házak száma hasonló időszakban 210-ről 393-ra nőtt, míg a családoké jóval gyorsabban emelkedett: 249-ről 480-ra. 1793-ban a városi tanács új házhelyek kijelölését engedélyezte.

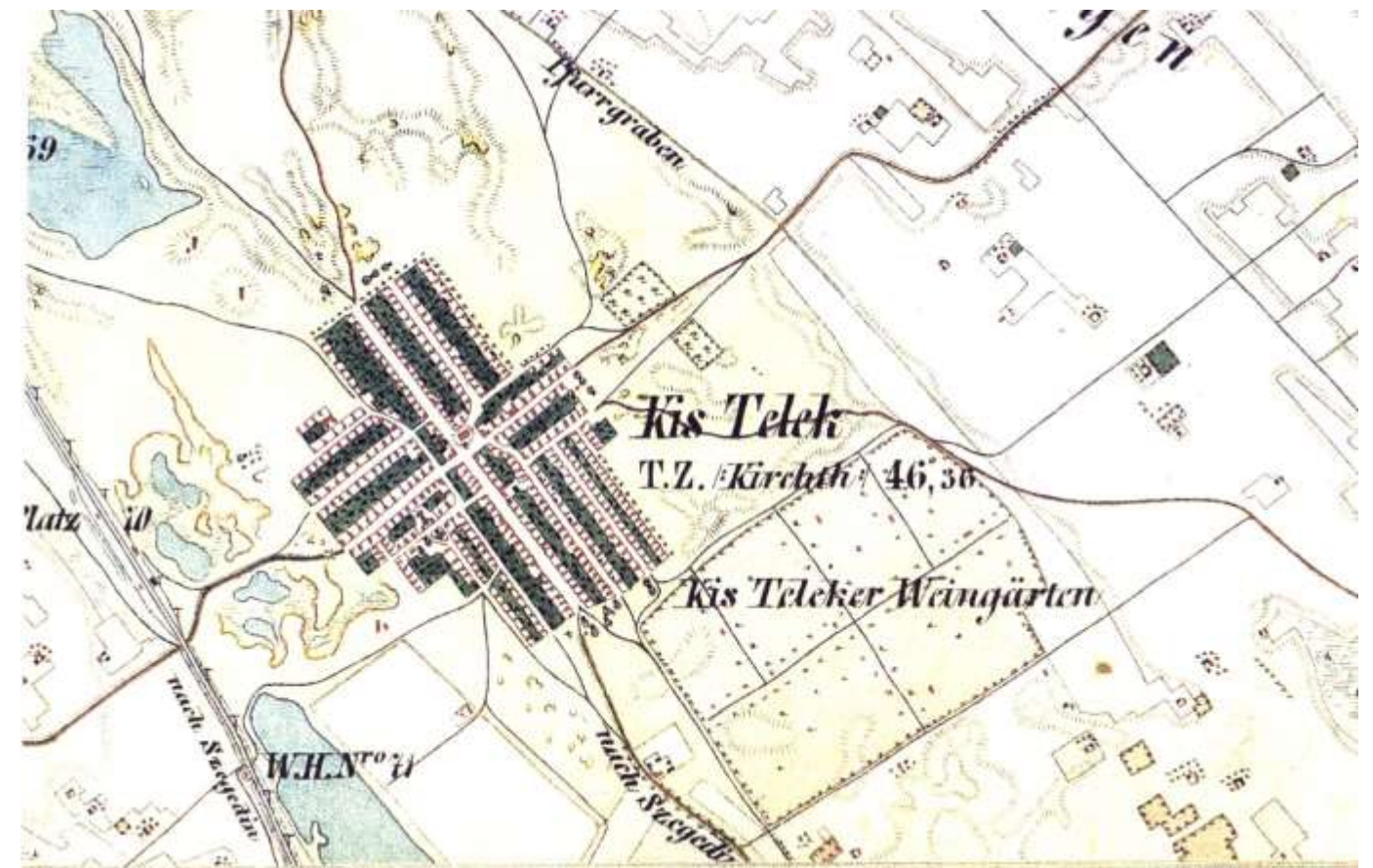
A kisteleki jobbágyoknak a földesuruk, Szeged város által használatukba átadott, úrbéres föld terheit az urbárium előírásai szerint kellett vállalniuk az évenként előre megkötött szerződésekben foglaltaknak megfelelően. Ez a szerződéses viszony – a város úrbéri joghatósága – 1848-ig tartott. Az új paraszti nemzedékeknek és a zsellérségnek nem állt módjában földet szerezni, mivel a paraszti föld változatlan nagyságban, nem gyarapíthatóan állt csak rendelkezésre, miután a megszállást, az első kiméréseket követően legelőjéből többet nem hasított ki a város a kistelekiek részére.

Már az 1780-as években iparosok többen dolgoztak a községben a földesúr, Szeged város engedélyével; inast azonban nem tarthattak. 1781-ben három szárazmalom működött; 1791-ben egy szegedi kereskedő sörházat épített, amely után bért fizetett a városnak. 1811-ben öt a pálinkafőzők száma. 1810-ben már hetivásárokat tartottak; az 1820-as évektől kofák is árusítottak a községben.

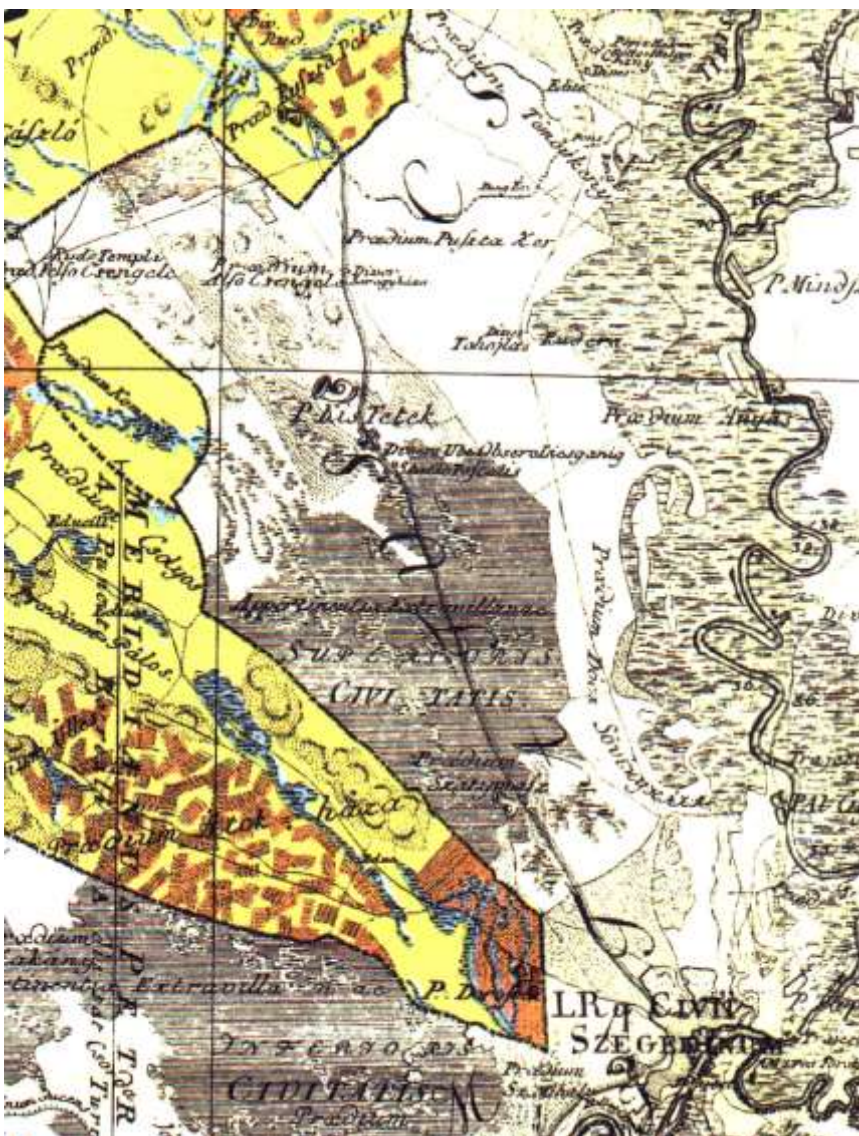
A község határában – hasonlóan a szomszédos városi földekhez – már a 18. század végén jelentékeny mértékben tanyai gazdálkodás is folyt. A községtől délre, a lóváltó-állomás és a község közötti, összefüggő területet hasznosították szőlőhegyként (*Öregszőlők*). A kendertelkek 200 ölesek voltak, és mintegy háromszáz darab terült el a Kisteleki-tó és az országút között. A homok megkötésére 1789-ben erdőt ültettek (35 ezer nyár- és fűzfa), amely területe 1828-ban 3 hold. Ugyanabban az évben ugyancsak a futóhomok megkötése végett telepítették az *Epreskert*et a csongrádi út mentén, a temető szomszédságában a szegedi Pillich József tisztartó kezdeményezésére.

I. katonai felmérés XVIII. 28-29. szelvény 1782-85

II. katonai felmérés XXXVI. 59. szelvény 1861-66

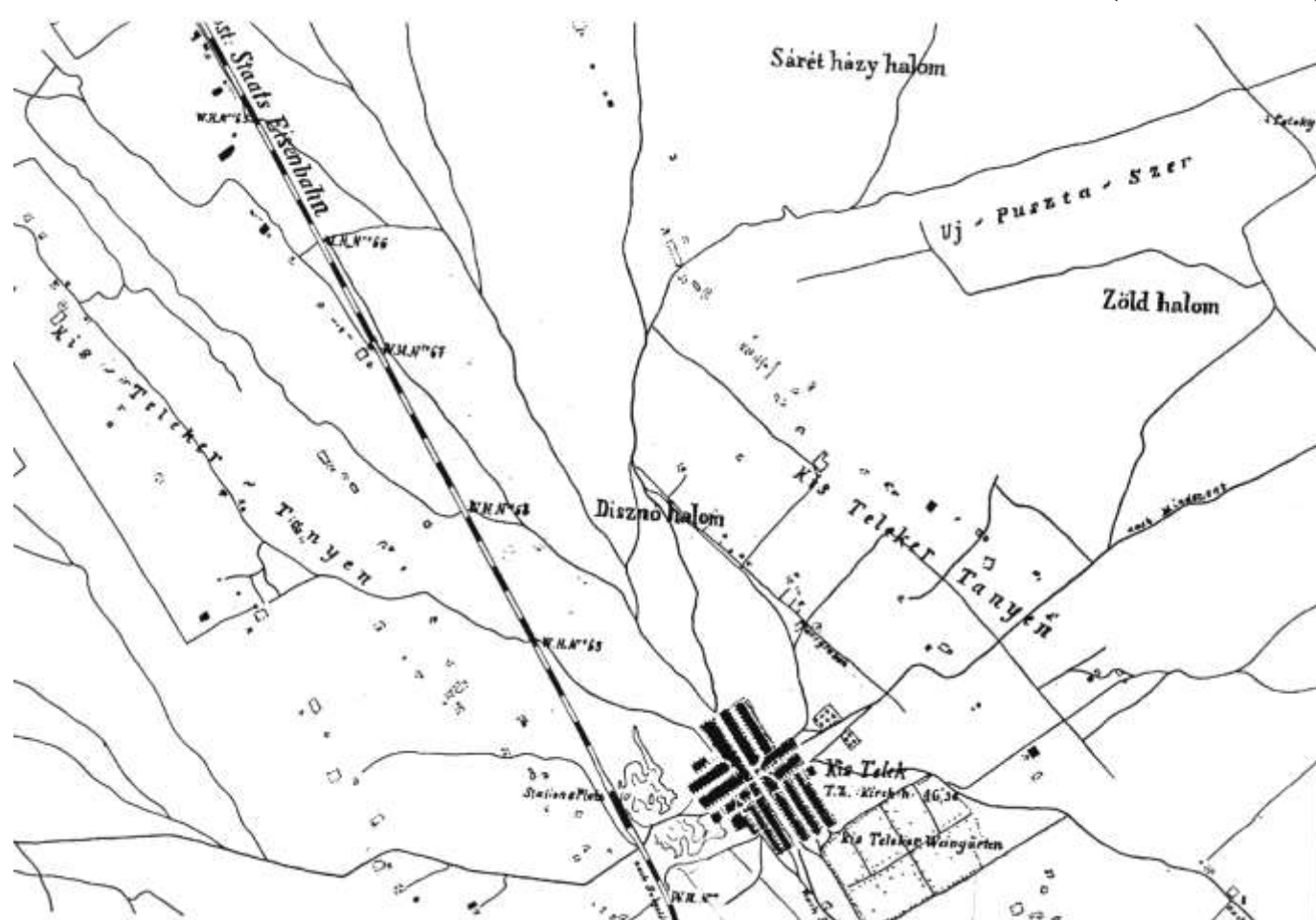

Pest-Pilis-Solt Megye és a Kiskunság – Balla Antal 1793. – részlet

Az úrbérváltás ügyét királyi nyílt parancsra csak 1853-ban rendezték, amikor is a község tisztos összeget kellett, hogy fizessen megváltott határáért Szeged városának, amely összeg törlesztését 1869-ig kamatozó kárpótlási kötvényekkel egyenlítette ki. Ezt követően a város tulajdonában csak a kocsmá, a közlegelő és a bolt maradt. A közlegelőt szinte teljes egészében a község lakosai használták. A legelő-elkülönítés ügyében 1854-1878 között per folyt Kistelek és Szeged között, majd 1881-ben született egyezség a kistelekiekkel szemben a legelőrészről. A város ezek után fennmaradt, mintegy 2 ezer hold legelőjét a község megvásárolta, s a legelőföldet is fölosztották a birtokosok között. 1873-1883 között a terméketlen területek, valamint a legelők és rétek jelentős részét szántóföldi művelés alá vonták. 1890-ben a község megvette a felsőpálosi pusztát, amelyet egy tagban lévő közlegelőként hasznosított. Saját földterületeiből haszonbérbe is adott.

Kiugró a malomipar fejlettsége, miután a kisteleki malmokat a helyieken túlmenően a környékiek, sőt a Szeged-felsővárosi szállásiak is igénybe vették, mivel nagy területen Kistelek volt az egyetlen település. 1848-ban 14 malom (száraz- és szélmalom) őrölt, melyek után tisztos illetmény illette a várost; az 1870-es években ez a szám 30-ra emelkedett. Az első gőzmalom 1860-ban épült, további három a századforduló táján kezdte meg működését. A serfőzde a 19. század második felében az egész vidéket ellátta híres sörével; a régi postaépületben szódavizet gyártottak. A 150 esztendeje, 1854-ben az országban a legelsőként alapított Iparegylet harminc év múlva, 1884-ben alakult Ipartestületté (székházuk 1927-ben nyílt meg a Bocskai utcában).

Kistelek és a környékbeli tanyák egy része 1862/63-ban. (II. katonai fölmérés) (Kistelek története)

1854-ben épült föl végre az új, kéttantermes iskola két tanítói lakással (Kossuth u. 3.). Mindkét tanteremben kétszáznál több kisdiák zsúfolódott össze; a tankötelesek száma 1860-ban 530. 1872-ben elkészült a négy tantermet és két tanítói lakást magába foglaló, új, ún. *Öregiskola* (Petőfi utca eleje), amelyhez 1883-ban még egy tanterem épült. A római katolikustól eltérő vallásúak közül csak az izraeliták alapítottak önálló hitközséget 1852-ben, amely 1858-ban, majd 1879-ben imaházat épített, és 1880-ban elemi népiskolát nyitott.

Az Ausztria igényelte élelmiszer-szállítás érdekében korán kiépítették a magyar Alföldet átszelő vasútvonalat távíróval együtt. Kisteleket 1854-ben kapcsolták be a forgalomba; az állomásépület a következő évben lett készen. 1908-ban helyi vállalkozók vágány-hídmérleget állítottak föl. Ekkor naponta 18 személyszállító és 14 tehervonat haladt át az állomáson.

1871-ben országos vásártartási jogot nyert a község, amellyel 1890-től évi két, később négy alkalommal élt. A helyszűke ellenére 1900-tól továbbra is a község belterületén maradtak az országos gyalogvásárok. 1889-ben a hetipiac rendezése során a gyümölcs- és baromfipiacot a főutcának a parókiától fölfelé eső részébe helyezték.

A kistelekieknek visszatérő problémát jelentettek a határt elöntő vadvizek; 1872-ben ezek levezetésére alakult meg a *Szárazér szabályozó társulat*, amelyhez Kistelek is csatlakozott. 1876-ban gátszakadás következtében a Tisza vize pusztított; a település életében ez volt az utolsó nagyobb árvíz.

Az 1871. és 1886. évi községi törvények alapján Kistelek a nagyközség kategóriájába tartozott egymaga ellátva a rárótt szervezeti és egyéb feladatokat. Területileg a Bach-korszakban a Szegedi, utóbb a Csongrádi, 1874-től a Kisteleki járás része; 1878-ban a Tiszáninneni járásba került. 1880-1883 között új községházat építettek a községi közlegelő újabb darabjának bérbeadásából. 1892-ben a hitelszükségletek biztosítása végett megalapították a *Kisteleki Takarékpénztár Rt.-t*, amely 1938-ra kényszerfölszámolás alá került. A postahivatal 1880-ban került mai helyére (Petőfi u. 20.).

1955-től a községben két önálló általános iskola működik: a Rákóczi utcai a volt polgári iskolában (*1. számú; II. Rákóczi Ferenc*) és a Petőfi utcai (*2. számú*). Az utóbbi 1959-ben költözött a főútvonal melletti, új, nyolctantermes épületbe. A legfiatalabb oktatási intézmény a *Művészeti Iskola*, amely 1991-ben – előbb zeneiskolaként – vált ki az előbb említett iskolából.

1956 óta állandó bölcsőde fogadja a csecsemőket. 1961-ben a *2. számú óvoda* a település északi részén nyílt meg, 1974-től a *3. számú* is fogadja a gyermekeket. 1968-ban *Öregek Napközi Otthona* létesült a volt csendőr-, majd pénzügyőrlaktanyában (*Financia*, Rákóczi u. 37.).

Az 1970-es években a volt piactéren, a következő évtizedben a főútvonal mentén több három-négyemeletes szövetkezeti és társasház épült. 1979-ben kiépítették a vezetékes gázhálózatot.

Az 1980-as évek elején a helység történetére vonatkozó dokumentumokat és a népelet tárgyi emlékeit a volt *Seiler-daráló* följújtott épületében állandó kiállításon mutatták be, amelyet az 1990-es években megszüntettek. Ennek utódként nyílt meg 2002-ben a *Kisteleki Múzeumi Gyűjtemény* (Rákóczi u. 18.).

1978-ban új gyógyszerár (Rákóczi u. 2. *Szent Imre*) kezdte meg működését. 1987-ben járási nagyberuházásként új szakorvosi rendelő (1977-1987, Kossuth u. 19.), majd új mentőállomás (eredetileg 1975, a volt *Szülőotthonban*) épült.

Kistelek 1970-től nagyközség, 1984-től városi jogú nagyközség. Városi rangra 1989-ben emelkedett vonzaskörzetében betöltött, központi szerepének köszönhetően: öt környező település – Baks, Balástya, Csengele, Ópusztaszer, Pusztaszer – kereskedelmi, közlekedési, oktatási és egészségügyi központja.

Kistelek topográfiai térképe 1989.

Kistelek népessége (év , fő):

1784	1814	1820	1825	1827	1848	1869	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990
1303	1419	2068	2280	2606	3886	4655	4803	6331	6981	7478	7770	8690	8916	9039	8925	8544	8503	7786

Az utcanevek változása:

a 19. század első felében	a 19. század második felében	1910 ill. 1926	1945 ill. 1956 után	ma
Csongrádi út	Csongrádi utca	<i>Árpád (fejedelem) utca</i>		
	név nélküli, szélső utca	<i>Galamb utca</i>		
	Hantházi utca (a temető felé vezető)	<i>Hangász utca</i>	<i>Fekete József utca</i>	
	Dorozsmai sor / utca	<i>Hétvezér utca</i>		
	Hangász utca	<i>Hungária utca</i>		?
Komló utca (?)	Kertész utca	<i>Hunyadi (János) utca</i>		
	Malom utca	<i>Jókai utca</i>		
	név nélküli utca (a Kálváriához vezető)	<i>Kálvária utca</i>	Felszabadulás utca	Kálvária utca
Budai út	Félegyházi utca	Kossuth Lajos utca		
Péteri sor	Péteri utca	<i>Molnár János utca</i>		
	a munkásházak melletti, név nélküli utca	<i>Munkácsi(y Mihály) utca</i>		
Szegedi út	Szegedi utca	<i>Petőfi (Sándor) utca</i>		
	név nélküli, szélső utca	<i>Pusztaszeri utca</i>		
Majsai út	Majsai utca	<i>Rákóczi utca</i>		
Serház utca (a Majsai út és a Serház között)	a régi Serház és Vásártér közti, név nélküli utca	<i>Serház (Sörház) utca</i>		
	Vasút utca	<i>Széchenyi utca</i>		
Templom tér		<i>Szent István tér</i>	<i>Tolbucin tér</i>	Szent István tér
Bika utca		<i>Szép utca</i> Kisteleki Ede utca (1933)		
	a Vásártérig tartó, név nélküli utca	<i>Vásártér utca</i>		
Komló utca (?) (a Budai út és a Serház között)	Komló utca	<i>Vasút utca</i>		
	név nélküli, szélső utca	<i>Virág utca</i>		
	régi, szélső sor	<i>Zrínyi utca</i>		
Mindszenti út				
Régiposta utca (a lóváltó-állomáshoz vezető)			<i>Szabadság utca</i>	
Szőlő utca (a szőlőhegyre vezető)				
	Vágóhíd utca (a kenderföldek északi sarkánál)			
	Temető sor (régi)	Bezdán János utca	Mező Imre utca	
	temető mellett keletkezett sor	Temető sor		Tömörkény utca
	Tápai sor	Tápai utca		
	Tápai sorral párhuzamos, név nélküli, szélső utca	Vitéz utca	<i>Dózsa György utca</i>	
	Kenderföld sor (régi)	Vágó (?) utca		
	a kenderföldek melletti, új sor	Kenderföld sor		
		Szent Imre herceg tér		
		Gróf Tisza István utca		

Fölhasznált irodalom:

Bálint Sándor: A szögedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete I. rész. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1974/75-2. Szeged, 1976.

Bél Mátyás: Csongrád és Csanád megye leírása. (Zombori István) A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve1980-81/2. Szeged, 1984. Csongrád megye építészeti emlékei. Szerk. Tóth Ferenc. Szeged, 2000.

Csongrád megye településeinek atlasza. Megyeatlasz sorozat. HISZI, 1996.

Csongrád Megye Kézikönyve. Magyarország Megyei Kézikönyvei 5. Szerk. Mészáros Rezső. CEBA Kiadó, 1997.

Csongrád vármegye. Vármegyei Szociográfiák I. Szerk. Csíkvári Antal. A Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala, Budapest, Szent István évében (1938).

Kistelek története. A kezdetektől 1970-ig. Szerk. Blazovich László. Szeged, 1991.

Lakatos Vince: Krónika a kun pusztákról. Kecskemét, 1988.

Mészáros Gábor: Öseink álma valóra válik? – Az 1917-es rendezési terv. In: Városházi Krónika I. évf. 1. szám.

Papp-Váry Árpád – Hrenkó Pál: Magyarország régi térképeken. Gondolat Könyvkiadó – Officina Nova, 1989.

Pest megye múltjából. Tanulmányok. Szerk. Keleti Ferenc, Lakatos Ernő, Makkai László. Pest Megye Tanácsa, Bp. 1965.

Tanulmányok Kistelek történetéből és népeletéből. Szerk. Juhász Antal. Kistelek Nagyközség Tanácsa, 1976.

T. Knotik Márta: Gyógyszertárak Csongrád megyében (1738-1947) In: A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Történeti Tanulmányok – Studia Historica 6. Szeged, 2003.

Építészeti és városképi értékvédelmi feladatok

Kistelek nem túl tekintélyes hosszúságú múlttal rendelkezik; a település éppen csak átlépte alapításának 225 éves évfordulóját.

Épületei közül hosszú ideig mindössze a templom épült tartós anyagból – kőből, téglából –, a többi épület, elsősorban lakóházak a könnyen mulandó sárból, vályogból. Emiatt nemigen találhatunk a telepítés idejének közeléből származó épületeket. Van néhány, amely az adott időhatárokat tekintve szép korral dicsekedhet, ezeket a település tisztas múltjának tanújaként mindenképpen valamilyen módon meg kellene őrizni még abban az esetben is, amennyiben az idők során részbeni átépítést szenvedtek el, mivel ezek helyreállíthatók.

Ezek a körülmények az országos műemléki védelemre tett javaslatokban is szerepet játszanak, ugyanis az adott helység épületanyagából emeltük ki a legértékesebbeket, amelyek azonban csak szerényebb, de Kistelek életében már tisztas korral és néhány esetben sajnálatos átépítésekkel rendelkeznek. Sajátságos jellemvonása a településnek, hogy számos, az 1920-as és 1930-as években emelt vagy az időben átépített épülettel rendelkezik. Az akkor divatos art deco stílusirányzatnak érdekes, helyben jellemző példái láthatók; sok tisztas korú épület akkortájt veszítette el eredeti homlokzati megjelenését. Utca- és utcanévrendezés is fűződik az 1926. esztendőhöz.

A vizsgálat eredményeként összegyűjtött, építészeti értékes épületek és épületrészletek lehetőséget nyújtanak egyrészt arra, hogy azokból a városvezetés kiválaszthassa azon épületek körét, amelyeket helyi védelem alá helyezve fönn kíván tartani hosszabb-rövidebb ideig az utókornak. Nyilván a városkép védelméhez és az épített helytörténeti emlékek megőrzéséhez erejéhez mérten az Önkormányzatnak is hozzá illik járulni, ezért igényel alapos átgondolást azon összetett kérdés megválaszolása, miszerint hány helyi védelem alá helyezett épületet bír el a település. Azt azonban sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy amit egyszer engedtünk elpusztulni, azt visszahozni már többet nem lehet. A megtartani nem tudott épületek esetében is eredmény, hogy legalább kép formájában marad róluk dokumentum.

A településnek a múltját tükröző és városképileg értékes, központi területén egy helyi védelem alá helyezésre javasolt területi lehatárolást tettünk, amelyet fokozottabb szakmai – építész, városrendezői – közreműködéssel lenne ajánlatos kezelni. A terület kijelölésében az építészeti értékekkel bíró épületek sűrűségét is figyelembe vettük.

A lakosság sokáig általános gazdálkodó életmódjának következménye, hogy a lakóépület mellett utcavonalra épített magtárat, gabonást is emeltek. A két épülettípus páros ritmusa igen szép dinamikájú utcaképet eredményezett, amilyenre példát az Ady Endre utca szolgált, és amit érdemes minél tovább fönntartani.

A lakóház + gabonás együttesének fejlődését is szépen nyomon követhetjük. A legkorábbi, illetőleg a legszegényebb helyzetet tükröző forma, amikor a hagyományos, fésűs beépítésű lakóháztól teljesen különállóan építették meg az utcavonallal párhuzamos gerincű, és nyilvánvalóan kis méretű gabonást. Ennél későbbi és módosabb forma, amikor a már fordított, parasztpolgárinak nevezett lakóházat és a tekintélyesebb méretű gabonást magas nagykapu köti össze. A legnagyobb módot és teljességgel mezővárosi képet mutató változat, amikor is egy közös, a teljes utcafrontot betöltő, azzal párhuzamos gerincű tető alatt együtt helyezkedik el a lakóház és a gabonás a természetesen szárazkapu bejárat két oldalán.

A védelmet „kiérdemlő” portákon – amennyiben található rajta gabonás – a figyelemnek értelemszerűen e melléképületre is ki kell terjednie elsősorban beépítés és tömeg szempontjából.

A településnek másik sajátos és kiemelendő, történeti jellegzetességű utcaképe őrződött meg leginkább a Kossuth utca felső szakaszának nyugati oldalán, ahol is egységesen számos, utcavonallal párhuzamos, fordított, parasztpolgári (kisvárosi léptékű, földszintes) épület sorolódik egyenletes ritmusú utcaképet képezve. Homlokzataik változó mértékben átépültek az idők folyamán, tömegük, ritmusuk – nyilván hagyományos építőanyagokat föltételezve – rendelkezik még történeti és városképi értékkel. Hasonlóan kellemes léptékű és egyenletes ritmusú a Kossuth utca elejének keleti oldala.

Az építészeti értékekkel rendelkező épületek számos esetben még korábbiak és hagyományosnak tekinthető, nagyobb méretű telkeken állnak (ezzel szemben néhányukat sajnos megfosztották a hozzájuk illő méretű területtől a telekmegosztások révén). Ezek a tekintélyesebb telekméretek is történeti értéket képviselnek, hiszen a gazdaportákon folytatott, hagyományos életmód nem képzelhető el egy bizonyos telekméret alatt. Tudva azt, hogy a telekaprózódásra nemcsak a közelmúltban került sor, lehetőség szerint a telekméreteket is ajánlatos a védelemnek figyelembe venni és megőrizni.

Városképi problémák

A településképben kellemetlenül jelennek meg azok a többemeletes, stílus- és hagyományidegen épületek, amelyek elhelyezésénél és méretezésénél nem vették figyelembe az alapjában jellemző, kisvárosi léptéket.

Ezeknél könnyebben korrigálhatók azok a városképi hibák, amelyeket éppenséggel a főter, a templom és a városháza megjelenésében a közelükben meglehetősen esetlegesen elhelyezett, különféle kinézetű pavilonok jelentenek. Eltávolításuk, illetve az elengedhetetlenül szükségeseeknek igényes megformálása sokat javítana.

A települést átszelő, egyre növekvő forgalmú, európai országút elidegenítő megterhelést jelent, amelyiknek minél előbbi kiváltása tudja majd visszaadni egymásnak a jelenleg igencsak kettéválasztott, keleti és nyugati városrészt. A helységnek eredetileg is országútra való telepítése idején ugyanis még szó szerint esemény számba ment egy áthaladó, s mindössze emberléptékű sebességre képes jármű.

Városképi hiba 1: kellemetlenül nagy kontraszt a homlokzatmagasságban (Rákóczi utca eleje)

Városképi hiba 2: nagy beépítési kontraszt és igénytelen utcakép a Polgármesteri Hivatallal átellenben, az Árpád utca elején.

Városképi hiba 3: bódé és a háttérben igénytelen buszmegálló a Polgármesteri Hivatallal összelátszóan az Árpád utca elején.

Városképi hiba 4: bódék – buszmegálló és konténer – zavarják a templom, a főter összképét.

1

2

3

4

*A munkarészt és az értékvédelmi listát készítette:
Ozsváthné Csegezi Mónika
építésmérnök
műemléki szakmérnök*

Műemlékek

Kisteleken jelenleg egyetlen, országos védelem alatt álló épületet tartanak nyilván.

Kossuth u. – Árpád u. (Kossuth tér), római katolikus templom. A középkori, majd a helyén 1778/1782-ben, Szent Péter és Pál tiszteletére épített, vályogfalú, nádtetős templom helyét továbbra is megőrizve 1825-1831 között emelték. A kegyúr, a Szeged városa volt az építtető, amit a bejárat fölötti, domborművű városcímer ma is láthatóan mutat. A kivitelezés alapjául Vedres Istvánnak, a város geometrájának a tervei szolgáltak.

A templomot Szent István királynak szentelték, búcsújának napja augusztus 20., de a helyiek Péter-Pálkor még az 1930-as években is megtartották az előző templom kisbúcsúját.

Hossza 48 m, szélessége 16 m. Falazata bazaltból, homokkőből és téglából épült; hosszú ideig az egyedüli, tartós anyagból emelt épület a településen.

Tornya a karzat fölött áll. Eredetileg egyszerű vonalú, alacsony csehsüveg formájú toronysisak koronázta lanternával. A jelenlegi felső toronyemeletet új sisakkal 1929-ben a szegedi városháza tornyának mintájára, barokk stílusban építették. A torony magassága 36 m.

Berendezése egységes, klasszicista. A templombelsőt első ízben 1859-ben, másodjára 1912-1915 között festették ki. Négy mennyezetkép 1938-1940-ben készült.

Műemlék jellegüként országos védelem alá 1958-ban helyezték.

Országos műemléki védelemre javasolt épületek, tárgyi emlékek

		hrsz	
1.	Akácfa u. 40. <i>átalakítva</i>	1015	népi lakóház napsugaras oromzattal
2.	Arany János u. eleje <i>bontva</i>	3180	népi lakóház
3.	Árpád u. 12.	1503	parasztpolgárház
4.	Árpád u. vége, zsidó temető	1573	a 19. sz. első harmadánál idősebb sírkövekkel
5.	Damjanich u. 13.	1101	népi lakóház
6.	Fekete József u. 19.	1521	parasztpolgárház
7.	Jókai u. 18.	2701	népi lakóház
8.	Kisteleki Ede u. 32.	1190	népi lakóház napsugaras oromzattal

9.	Mező Imre u. 5. <i>bontva</i>	1337	népi lakóház
10.	Molnár János u. 1. – Kálvária u. <i>bontva</i>	1216	gazdaház, épült: 1929.
11.	Petőfi u. 8 - Jókai u. 1.	2442	parasztpolgárház (részben átépítve)
12.	Petőfi u. 12-14.	2438	parasztpolgárház
13.	Petőfi u. 15.	2032	népi lakóház bolttal, napsugaras oromzattal
14.	Petőfi u. 18. <i>bontva</i>	2433	parasztpolgárház
15.	Petőfi u. 27/A	2040	parasztpolgárház
16.	Rákóczi u. 1-3. <i>átalakult, de menthető</i>	2732	parasztpolgárház (részben átépítve)
17.	Rákóczi u. 43. <i>bontva</i>	2663	parasztpolgárház
18.	Vágóhíd u. 29.	2592	népi lakóház
19.	Víg u. 2. <i>leromlott állapotban</i>	1915	népi lakóház
20.	Víg u. 25.	1874	népi lakóház napsugaras oromzattal
21.	Víg u. 27/A <i>leromlott állapotban</i>	1875/1	népi lakóház
22.	Víg u. 33.	1878	népi lakóház
23.	Víg u. 41.	1884	népi lakóház

1 *átalakítás miatt jellegét veszítette*

2 *lebontották*

3

5

3

6

lebontották

10

lebontották

10

lebontották

7

7

11

11

8

9 *lebontották*

12

12

12

13

16 *átalakították, de megmenthető*

17 *bontva*

13

14 *lebontották*

17 *bontva*

18

14 *lebontották*

15

18

19 *leromlott állapotban*

20

20

21 *leromlott állapotban*

22 *lebontották*

23 *lebontották*

4

4

4

Építészeti értékkel bíró épületek – „A” kategória (eredeti állapotot megőrző)

	hrsz	
1. Árpád u. 1.	1479	Polgármesteri Hivatal
2. Árpád u. 30.	1518	
3. Árpád u. 33. - Mező Imre u.	1442	
4. Batthyány u. 10.	519	
5. Bem tábornok u. 26.	607/1	
6. Bercsényi u. u. 36/A <i>leromlott állapotban</i>	2012/2	
7. Bercsényi u. u. 4. <i>bontva</i>	1487	
8. Bercsényi u. 48. - Munkácsy Mihály u.	2002	
9. Bercsényi u. 6. <i>bontva</i>	1488	
10. Bercsényi u. 8. <i>bontva</i>	1493	
11. Bocskai u. 10. <i>bontva</i>	95	magtár (gabonás)
12. Bocskai u. 18. <i>bontva</i>	133	
13. Erzsébet u. 10. - Sörház u.	493	
14. Erzsébet u. 17.	278	
15. Erzsébet u. 2. - Bocskai u.	503	
16. Felszabadulás u. 11. – Virág u.	1277	
17. Jókai u. 15.	2546	

18.	Jókai u. 9.	2448/1	
19.	Keresztes Nagy u. - Rákóczi u. 5. telkén	2721	<i>bontva</i>
20.	Kisteleki Ede u. 3-5.	1157, 1158	
21.	Kisteleki Ede u. 39/B	1178	
22.	Kisteleki Ede u. 4/A	1210	<i>bontva</i> Kisteleki Ede szülőháza (1861)
23.	Klapka u. 6.	1090	
24.	Kossuth u. 38. - Damjanich u.	1124	
25.	Kossuth u. 39. - Vásártér u.	115	<i>felújítva</i>
26.	Mező Imre u.	1441	<i>felújítva</i>
27.	Molnár János u. 35.	1239	
28.	Molnár János u. 39. - Damjanich u.	1243/2	épült: 1928.
29.	Molnár János u. 42/A – Damjanich u.	1245	
30.	Pacsirta u. 17.	620	
31.	Petőfi u. 20.	2432	
32.	Petőfi u. 24.	2428	
33.	Petőfi u. 3.	1489	<i>bontva</i>
34.	Rákóczi u. 10-10/A	20, 21	
35.	Rákóczi u. 14.	25	
36.	Rákóczi u. 17.	2709	
37.	Rákóczi u. 18.	31	Múzeum
38.	Rákóczi u. 19/A-B	2706, 2707	
39.	Rákóczi u. 23.	2702	
40.	Rákóczi u. 32. - Gözmalom u.	47/1	<i>bontva</i>
41.	Rákóczi u. 45.	2661	volt polgári iskola
42.	Rákóczi u. 5. - Keresztes Nagy u.	2721	<i>bontva</i>
43.	Sörház u. 20. – Vásártér u.	149	<i>bontva</i>
44.	Sörház u. 8.	155	
45.	Szabadság u. 19.	2426	
46.	Szabadság u. 2.	2451	
47.	Szabadság u. 4.	2452	<i>bontva</i>
48.	Szabadság u. 44. – Csillag u.	2493	<i>leromlott állapotban</i>
49.	Szabadság u. 6.	2455	
50.	Széchenyi u. 15/B	27/2	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i>
51.	Széchenyi u. 17.	29	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i> magtár (gabonás)
52.	Széchenyi u. 29.	49/2	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i>

53.	Szőlő u. 29/B	1938	<i>bontva</i>
54.	Tápai u. 9. - Fekete József u.	1783	<i>leromlott állapotban</i>
55.	Tömörkény I. u.	1434/1	temetőkápolna (Kocsó József, Gémes Teréz, 1899)
56.			kőkereszt (Kocsó József, Gémes Terézia, 1912)
57.			temetőkapu
58.			stációk
59.	Tisza I. u. 5.	581	
60.	Tömörkény u. 11/A	1384/2	
61.	Vágóhid u. 15.	2599	
62.	Vásártér 12. - Sörház u.	257/2	
63.	Vasút u. 22.	173	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i>
64.	Virág u. 48. – Damjanich u.	1310	
65.	Zrínyi Miklós u. 1. – Jókai u.	2553	
66.	Zrínyi Miklós u. 35.	2511/2	<i>bontva</i>
67.	Zrínyi Miklós u. 44.	2577	

Építészeti értékkel bíró épületek – „B” kategória (eredeti állapotot jellegében megőrző)

		hrsz	
1.	Ady Endre u. 31.	2280	
2.	Akácfa u. 2. - Liget u.	988	
3.	Árpád u. 10.	1502	
4.	Árpád u. 40-42.	1532, 1533	
5.	Árpád u. - Bercsényi u. 1.	1501	<i>bontva</i> barokkos tömeg
6.	Batthyány u. 12. - Sörház u.	522/2	
7.	Batthyány u. 24.	535	
8.	Bem tábornok u. 25.	546	
9.	Bem tábornok u. 8.	584	
10.	Bercsényi u. 59.	2088	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i>
11.	Bercsényi u. 60. - Pipacs u.	2072	<i>átalakítás miatt jellegét veszítette</i>
12.	Bercsényi u. 7. - Fekete József u. 2.	1975/2	
13.	Bocskai u. 12.	99	<i>bontva</i>
14.	Bocskai u. 17.	143	épült: 1928.
15.	Bocskai u. 20.	132	
16.	Dózsa György u. 16.	1767	
17.	Dózsa György u. 19.	1695	

18.	Dózsa György u. 38.	1745	
19.	Dózsa György u. 42.	1741	
20.	Erzsébet u. 12/A - Sörház u.	491	
21.	Erzsébet u. 23.	275	
22.	Erzsébet u. 25.	274	<i>átalakítás miatt jellegét veszette</i>
23.	Erzsébet u. 27.	273	
24.	Erzsébet u. 5.	251	
25.	Fekete József u. 6. - Pusztaszeri u.	1859	
26.	Fekete József u. 6/A	1861	
27.	Galamb u. 1. - Sörház u.	217	
28.	Galamb u. 8.	222	
29.	Hunyadi u. 15.	185	
30.	Hunyadi u. 4.	196	
31.	Hunyadi u. 7.	190	
32.	Jókai 11. – Hétvezér u.	2448/2	
33.	Klapka u. 24.	954	
34.	Kordás János u. 27.	0191/6	
35.	Kossuth u. 26/A	1136	
36.	Mező Imre u. 22.	1366	
37.	Mező Imre u. 29.	1348	épült: 1929.
38.	Mező Imre u. – Felszabadulás u.	1378/2	
39.	Molnár János u. 23/A	1229/2	
40.	Molnár János u. 25/A	1231	
41.	Molnár János u. 3.	1217	
42.	Molnár János u. 6.	1271	
43.	Munkácsy Mihály u. 15.	2108	
44.	Petőfi u. 10.	2441	tömege értékes az utcaképben
45.	Petőfi u. 31.	2044	
46.	Petőfi u. 8.	2442	két ház egy telken
47.	Pusztaszeri u. 42.	1837	
48.	Pusztaszeri u. 9.	1794	
49.	Rákóczi u. 25.	2691	
50.	Széchenyi u. 2. - Bocskai u.	87	
51.	Széchenyi u. 3.	11/1	
52.	Széchenyi u. 4.	84	

53.	Szőlő u. 2/B - Fekete József u.	1973
54.	Tápai u. 36.	1816
55.	Tisza I. u. 12.	635
56.	Tisza I. u. 22.	623
57.	Vásártér u. 28.	266
58.	Vásártér u. 3/B	147
59.	Vasút u. 9.	74
60.	Virág u. 13.	1288
61.	Zrínyi Miklós u. 19.	2531
		<i>átalakítás miatt jellegét veszette</i>

Építészetileg értékes részletekkel bíró épületek

	hrsz	
1.	Árpád u. 13.	portálok
2.	Árpád u. 31. - Mező Imre u.	bejárat, ablak
3.	Árpád u. 7.	párkány, bejárat
4.	Batthyány u. 9.	ablak
5.	Bem tábornok u. 20.	ablak <i>bontva</i>
6.	Bercsényi u. 9.	portálok, ablak
7.	Erzsébet u. 1. - Bocskai u.	vakolatdiszes oromzat
8.	Erzsébet u. 20.	ablak
9.	Fekete József u. 8.	ablak
10.	Hétvezér u. 10.	kapuk
11.	Hétvezér u. 3.	deszkaoromzat
12.	Hunyadi u. 2. - Sörház u.	ablak
13.	Jókai u. 10.	gyalogkapu
14.	Jókai u. 38/B	kovácsoltvas rácskapu
15.	Jókai u. 52.	napsugaras oromzat
16.	Kisteleki Ede u. 34/B	ablak
17.	Klapka u. 14.	ablak
18.	Kossuth u. 25-27.	szárazkapu fölötti oromzat
19.	Munkácsy Mihály u. 2. - Tápai u.	vakolatdiszes oromzat
20.	Nagy Sándor u. 12. - Sörház u.	ablak
21.	Pacsirta u. 12.	deszkaoromzat
22.	Petőfi u. 30.	ablak
23.	Petőfi u. 34.	gyalogkapu

24.	Petőfi u. 56.	2388	ablak
25.	Pusztaszeri u. 19.	1805	deszkaoromzat
26.	Pusztaszeri u. 23.	1809	deszkaoromzat
27.	Pusztaszeri u. 37.	1822	deszkaoromzat
28.	Szabadság u. 17.	2427	ablak <i>bontva</i>
29.	Szőlő u. 31/A	1939	deszkaoromzat
30.	Tápai u. 24.	1804	téglaoromzat
31.	Tavaszi u. 48.	1715	téglaoromzat
32.	Tisza I. u. 23.	600	ablak <i>bontva</i>
33.	Vágóhid u. 35.	2589	deszkaoromzat <i>bontva</i>
34.	Vágóhid u. 41.	2586	deszkaoromzat <i>bontva</i>
35.	Zrínyi Miklós u. 17.	2532	napsugaras oromzat

Jellegzetes motívumok

a b l a k o k

1.	Ady Endre u. 31. <i> hrsz.: 2280</i>
2.	Árpád u. 33. - Mező Imre u. <i> hrsz: 1442</i>
3.	Batthyány u. 10. <i> hrsz.: 519</i>
4.	Batthyány u. 12. - Sörház u. <i> hrsz.: 522/2</i>
5.	Bem tábornok u. 26. <i> hrsz.: 607/1</i>
6.	Bercsényi u. 36/A <i> hrsz.: 2012/1</i>
7.	Bercsényi u. 4. <i>bontva</i>
8.	Bercsényi u. 6. <i>bontva</i>
9.	Bercsényi u. 60. – Pipacs u. <i>bontva</i>
10.	Bercsényi u. 7. - Fekete József u. 22. <i> hrsz.:1975/2</i>
11.	Bercsényi u. 8. <i>bontva</i>
12.	Dózsa György u. 16. <i>bontva</i>
13.	Erzsébet u. 10. - Sörház u. <i> hrsz.: 493</i>
14.	Erzsébet u. 5. <i> hrsz.: 251</i>
15.	Fekete József u. 6. – Pusztaszeri u. <i> hrsz.:1859</i>
16.	Felszabadulás u. 11. – Virág u. <i> hrsz.:1277</i>
17.	Galamb u. 1. - Sörház u. <i> hrsz.: 217</i>
18.	Jókai u. 11. - Hétvezér u. <i> hrsz.: 2448/2</i>
19.	Keresztes Nagy u. - Rákóczi u. 5. telkén <i>bontva</i>
20.	Kisteleki Ede u. 3-5. <i> hrsz.: 1157, 1158</i>
21.	Kisteleki Ede u. 4/A <i>bontva</i>

22.	Kossuth u. 39. - Vásártér u. <i>bontva</i>
23.	Mező Imre u. <i> hrsz.: 1441</i>
24.	Molnár János u. 39. - Damjanich u. <i> hrsz.: 1239</i>
25.	Pacsirta u. 17. <i> hrsz.: 620</i>
26.	Petőfi u. 20. <i> hrsz.: 2432</i>
27.	Petőfi u. 31. <i> hrsz.: 2044</i>
28.	Rákóczi u. 142. <i> hrsz.: 25</i>
29.	Rákóczi u. 19/A-B <i> hrsz.: 2706, 2707</i>
30.	Rákóczi u. 45. <i> hrsz.: 2661/1</i>
31.	Rákóczi u. 5. Keresztes Nagy u. <i>bontva</i>
32.	Sörház u. 20. – Vásártér u. <i>bontva</i>
33.	Szabadság u. 19. <i> hrsz.: 2426</i>
34.	Szabadság u. 22. <i>bontva</i>
35.	Szabadság u. 6. <i> hrsz.: 2455</i>
36.	Széchenyi u. 15/B <i>bontva</i>
37.	Széchenyi u. 3. <i> hrsz.: 11/1</i>
38.	Tápai u. 36. <i> hrsz.: 1816</i>
39.	Tisza I. u. 5. <i> hrsz.: 581</i>
40.	Vásártér u. 12. – Sörház u. <i> hrsz.: 257/2</i>
41.	Vásártér u. 3/B <i> hrsz.: 147</i>
42.	Vasút u. 22. <i>bontva</i>
43.	Vasút u. 9. <i> hrsz.: 74</i>

k a p u k , p o r t á l o k

1.	Árpád u. 30. <i> hrsz.: 1518</i>
2.	Árpád u. 33. - Mező Imre u. <i> hrsz.: 1442</i>
3.	Bercsényi u. 60. Pipacs u. <i>bontva</i>
4.	Bercsényi u. 7. - Fekete József u. 2. <i> hrsz.: 1975/2</i>
5.	Erzsébet u. 2. - Bocskai u. <i> hrsz.: 503/1</i>
6.	Felszabadulás u. 11. - Virág u. <i> hrsz.: 1277</i>
7.	Jókai u. 9. <i> hrsz.: 2448/1</i>
8.	Kisteleki Ede u. 39/B <i> hrsz.: 1178</i>
9.	Kossuth u. 39. - Vásártér u <i> hrsz.: 115</i>
10.	Molnár János u. 42/A - Damjanich u. <i> hrsz.: 1245</i>
11.	Rákóczi u. 10-10/A <i> hrsz.: 20, 21</i>
12.	Zrínyi Miklós u. - Jókai u. <i> hrsz.: 2553</i>

<i>oromzatok</i>
1.Bocskai u. 18. <i>bontva</i>
2.Hunyadi u. 4. <i>hrsz.: 196</i>
3.Jókai u. 15. <i>hrsz.: 2546</i>
4.Molnár János u. 39. - Damjanich u. <i>hrsz.: 1243/2</i>
5.Rákóczi u. 14. <i>hrsz.: 25</i>
6.Sörház u. 8. <i>hrsz.: 155</i>
7.Szabadság u. 4. <i>bontva</i>
8.Szabadság u. 44. Csillag u. <i>bontva</i>
9.Zrínyi Miklós u. 35. <i>bontva</i>

Utcaképek, emlékművek		
1.	Árpád u. Templomkert	holokauszt emlékmű
2.	Damjanich u. 3.	jellegzetes beépítés: módos, fordított gazdaház az utcavonalra épített, nagy gabonással, közöttük nagykapuval.
3.	Kossuth u. 12/B - 12/A – 10/B – 10/A	történeti léptékét megőrzött, egyenletes ritmusú utcakép.
4.	Kossuth u. 80.	népi lakóház példaértékűen förlújtva.
5.	Kossuth u. - Árpád u.	első világháborús emlékmű szoborral.
6.	Petőfi u. 45. előtti park	első világháborús emlékmű.
7.	Pusztaszeri u. 17-23.	hagyományos fésűs beépítés az utcavonalra épített gabonással.
8.	Virág u. 16.	az egy tető alá vont, fordított gazdaház, szárazkapu és gabonás példája.

Kistelek régészeti örökségvédelme

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Kötv.) 66.§ (2) bekezdése szerint kötelező az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése a településrendezési eljárás (a településfejlesztési koncepció, a településrendezési terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv) során. Az örökségvédelmi hatástanulmány készítésével kapcsolatos előírásokat a 4/2003. (II.20) NKÖM rendelet részletesen szabályozza.

Az örökségvédelmi hatástanulmány célja a település régészeti és műemléki értékeinek, a kulturális örökség elemeinek számbavétele, leírása, értékelése, az állagukat veszélyeztető beavatkozások, illetve ezek szándékainak megelőzése a kulturális örökség elemeinek védelme érdekében.

Az örökségvédelmi hatástanulmány a településfejlesztést megalapozó településrendezési eljáráshoz kapcsolódik az önkormányzat döntését megelőző véleményezési eljárás részeként. A hatástanulmány támpontot ad a településfejlesztési koncepció megfogalmazásához, a település fejlesztésével kapcsolatos hosszú távú döntésekhez, a településrendezési terv kidolgozásához.

Földrajzi környezet:

Kistelek határát jellegzetes, északnyugat – délkeleti irányú futóhomok háta tagolják, amelyek között gyakran kifúvásos mélyedések vannak. Ezekben a laposokban a gyakran felgyülemelő csapadék és belvíz hatására mésziszap vagy réti mészke képződött. A jelenkori felszín legnagyobb részét a Dunából származó pleisztocén kori futóhomok fedi. A község és környéke az Alföld legalacsonyabban fekvő területei közé tartozik, tengerszint feletti magassága 88 m és 98 m között váltakozik. A terület a keleti peremén erősen lejt a Tisza felé, itt előfordulnak 80 – 85 m közötti magassági adatok is. A futóhomok háta közötti csekély medrű vízerek jelentették a határ természetes lefolyását, amelyeket a belvízszabályozás során a Duna –Tisza köze északi területeiről lezúduló vizek felfogására és a Tiszába illetve a Fehér-tóba vezetésére csatornákká alakítottak át. A jelentős csatornázottság ellenére a város határának még ma is jellegzetességei az időnként visszatérő vadvizetek. A talajvíz erősen csapadékos időben sok helyen a felszínt is elérheti. Ez fokozottan jellemző lehetett a belvízszabályozás előtti korokban, és alapvetően megszabta az emberi megtelepedésre alkalmas helyeket, amelyek az időszakos vizekből állandóan kiemelkedő kisebb-nagyobb magaslatokra, hátaakra korlátozódtak.

Előzmények:

Kistelek határának régészeti kutatása nem nézhet vissza nagy múltra. A kedvezőtlen földrajzi környezet ellensúlyozására évszázadokon, sőt, évezredekken át képtelen ember számára nem volt túl vonzó ez a táj. Nem csoda, hogy „világhírű” leletek nem kerültek itt elő, ezért a régészeti kutatás is inkább más, leletekben gazdagabb területek felé fordult sokáig.

A város és határának régészeti leleteit először az 1991-ben megjelent „Kistelek története” című monográfiában Horváth Ferenc foglalta össze¹. Ekkor még sem részletes régészeti terepbejárás nem állt a kutatók rendelkezésére, sem pedig komolyabb feltárás nem folyt a város közigazgatási határain belül. Így Kistelek területének történetét csak a tágabb nagytáj történetébe ágyazva, a szomszédos községek lelőhelyeire, leleteire támaszkodva volt lehetséges megrajzolni. Kistelek külterületéről ekkor még csak mindössze 9 konkrét lelőhely volt ismeretes². A tágabb összefüggésekből és a kevés lelőhelyből is kirajzolódott azonban már ekkor is, hogy ezen a területen nem a nagy földművelő kultúrák, hanem elsősorban a nagyállattartó közösségek megtelepedésével számolhatunk. Az ekkor ismert leletekből kiemelkedő jelentőségű egy szórványként a múzeumba került bronz kard és bronz harci csákány, amelyek egyértelműen bizonyították, hogy a középső és késő bronzkor határán a város közelében (a Kisteleki szőlők vasútállomásnál) biztosan létezett település.

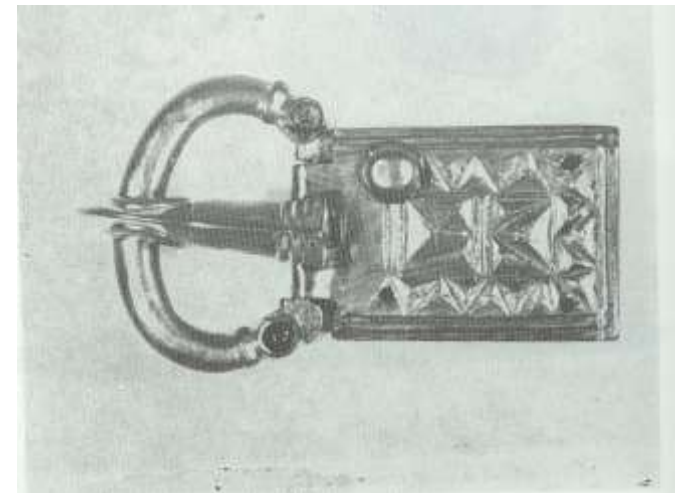

1. kép: Bronz kard Kistelek környékéről.

¹ Kistelek története. A kezdetektől 1970-ig. Szerk.: Blazovich László, Szeged, 1991.

² 1. kép: Kistelek külterületének régészeti lelőhelyei a környékbeli halmokkal. In: Horváth Ferenc: A föld lakói a honfoglalás előtt. In: Kistelek története, 40. old.

Sajnos szintén szórvány leletnek számít a gepidák egy fontos lelet-együttese, amely minden közelebbi lelőhely meghatározás nélkül, „a kisteleki határból” megjelöléssel került a szentesi múzeumba. A jellegzetes germán aranyozott ezüst övcsat és egy fibula egy V-VI. századi gazdag női sír lelete lehetett.

2-3. kép: Gepida aranyozott ezüst csat és fibula Kistelek környékéről.

Bár többnyire pontosabb lelőhely megnevezése nélkül, de a XV – XVI. századra megszáporodnak a leletek Kistelek határából. Kiemelkedik sorukból egy 36 darabos éremlelet I. Ferdinánd (1526 – 1564) denárjaiból.

4. kép: XVI. századi éremlelet.

Kistelek határának régészeti kutatásában a következő nagy mérföldkövet a részletes terepbejárás megvalósulása jelentette. 1992-ben Szász Dániel régészhallgató szakdolgozati témájául kapta ezt a feladatot³. Az eredmény minden váratlanul felülmúlt: összesen 78 lelőhelyet sikerült a közigazgatási határokon belül összegyűjtenie, ill. felfedeznie. Így azután egy csapásra kiderült, hogy szó sincs arról, hogy ezen a tájon bármelyik korban is ne éltek volna emberek, a korábbi feltűnő lelethiány sokkal inkább a szisztematikus kutatás hiányának tudható be.

³ Szász Dániel: Kistelek város régészeti topográfiája. Szeged, 1992. Kézirat, MFM RégAd. 1786-94, 1787-94,

Ha a lelőhelyeket korszakok szerint csoportosítjuk, a következő eredményeket kapjuk.

Korszak	Lelőhelyek száma
Mezolitikum?	1
Őskor	27
Szarmata kor	39
Népvándorlás kora	10
Árpád-kor	21
Középkor + Késő középkor	45

Az őskori lelőhelyek viszonylag magas száma félrevezető, hiszen roppant hosszú időszak leleteit foglaltuk itt az egyszerűség kedvéért egy csoportba. Valójában egy viszonylag gyérnek mondható őskori megtelepedettség után a szarmata korban (a nagyllattartó közösségeknek kiválóan megfelelő földrajzi környezet miatt) hirtelen magasra ugró népességet figyelhetünk meg. Ezután a népvándorlás-korban határozott visszaesést mutat a lelőhelyek száma, ám ezek jelentősége éppen ezért fokozódik. Ezután az Árpád-kor elejétől a késő középkor végéig a lelőhelyszámok gyakorlatilag folyamatos népesség-növekedésről tanúskodnak.

A lelőhelyek közül - várható tudományos értékük alapján - kiemelkedő fontosságúnak mondható a feltehetően mezolitikus kőszközzel jellemezhető, a Duna-Tisza közén szinte teljesen ismeretlen (eddig feltárásból egy sem ismert) őskori lelőhelyek, valamint a területen korábban ugyancsak ismeretlen népvándorlás-koriak.

Kistelek abban a szerencsésnek mondható ritka helyzetben van, hogy az M5-ös autópálya építését megelőző előzetes régészeti feltárások miatt lehetőségünk volt a terepbejárások eredményeinek a kontrollálására, a nyomvonalba eső lelőhelyek esetében a felszíni leletek alapján nyerhető információk és a feltárt lelőhelyek eredményeinek az összehasonlítására. A következőkben ezeket az eredményeket kívánom ismertetni.

Az M5-ös autópálya nyomvonalának feltárásai

A Kistelek határát átszelő autópálya nyomvonala összesen 7 olyan lelőhelyet érintett, amelyet az előzetes terepbejárásokból már ismertünk. Mind a 7 lelőhelyen a mi munkacsapatunk végezte a feltárást, 1998-ban, 1999-ben, majd 2003-ban is. Az utolsó évben azonban három lelőhelyen két másik munkacsapat is bekapcsolódott a feltárások folytatásában. Az utolsó lelőhelyet előzetes terepbejárásból nem ismertük, a munkák során derült ki a létezése. Itt most az összesített eredményeket vettem fel a táblázatba.

Lelőhely száma:	Előzetes megítélése (terepbejárás alapján):	Terepbejárásból ismert korszakok:	Feltárt objektumok száma:	Feltárásból megismert korszakok:
2.	Közepes sűrűségű	Őskor (Tiszai kultúra), Kora Árpád-kor	79	Őskor + szarmata + avar
3.	gyér	Neolit, késő középkor	195	Avar + Árpád-kor + újkor

9.	Közepes sűrűségű	szarmata	85	szarmata
13.	Közepes sűrűségű	Őskor (kelta?) Szarmata Középkor (13-14. szd)	176	Szarmata
21.	Közepes sűrűségű	8-10. század (késő avar / korai magyar?), újkor	266	Avar, + Árpád-kor + újkor
23.	Gyér	Késő középkor	3	Újkor
24.	Gyér	Késő középkor	0	-----
71.	Nem volt ismert	terepbejárásból!	98	Szarmata + Árpád-kor

A táblázat adataiból látható, hogy a felszínen közepes sűrűséggel jelentkező leletek valójában szinte minden esetben nagy kiterjedésű lelőhelyek. Ehhez azt is hozzá kell számítani, hogy az autópálya feltárások során szinte soha nem az egész lelőhelyet áll módunkban feltárni, hanem csak egy keskeny (a nyomvonalra eső) sávot a lelőhely érintett részén. Tehát ezek a lelőhelyek a megismertnél is jóval nagyobbak. Egyik magyarázata lehet ennek a jelenségnek az a tény, hogy a legtöbb lelőhelyen megfigyelhető volt legalább egy (helyenként 2 –3 is) különböző vastagságú homokréteg. Ezek a homokrétegek elfedték a mélyebben fekvő (korai) településnyomokat, és csak a véletlennek (általában földmunkáknak) köszönhetően keverednek fel belőlük szórványosan jelentkező leletek.

További tanulság a feltárásokon, hogy az őskori objektumok a terület mély fekvése (és a magas talajvízszint) miatt gyakorlatilag feltáráshatatlank. Hiába találunk tehát a felszínen valahogyan felkeveredett őskori leleteket, a feltárások során egy ízben sem sikerült őskori objektumot teljes egészében kibontanunk. Így sajnos a Duna – Tisza közti őskor továbbra is ismeretlen maradt számunkra.

Egy esetben fordult csak elő (24. lh.) hogy a felszínen jelentkező gyér késő középkori leletek helyén semmit sem találtunk – itt bizonyára már teljesen elszántották a település nyomait. Ugyanakkor a másik, a felszínen szintén gyér leletanyaggal jelentkező lelőhelyen közel 200 objektumot tártunk fel csak az autópálya keskeny sávjában. Tehát a homokkal fedett lelőhelynek csak egy kicsiny része volt észlelhető a szántásban.

Különösen figyelemre méltó a 71. sz. lelőhely, melynek a terepbejáráson semmi nyomát nem találtuk, később mégis egy véletlen során kiderült a létezése, és az M5 autópálya megelőző feltárása során csaknem 100 objektumot tártunk fel a lelőhelyen.

Az autópálya-feltárások ugyanakkor nagyon érdekes eredményeket hoztak a Duna-Tisza közti homokvilág településtörténetére nézve. Egy eddig szinte ismeretlen település-formát ismerhettünk meg, amely az évszázadokon át alig-alig változó pásztorvilág hagyatéka. Kiderült, hogy a szarmata kor, az Árpád-kor és a későbbi középkor pásztora egészen a kora újkorig gyakorlatilag teljesen azonos építményeket emelt saját maga és az állatai számára is: a különböző karámok és kunyhók sokaságát tártuk fel mindegyik említett korszakból, amelyek a megtévesztésig hasonlítanak egymásra. Meggyőződésem, hogy a legtöbb, eddig feltárással nem kutatott, terepbejárásból ismert lelőhelyen hasonló objektumok tömegére lehet számítani.

Ízelítőül néhány képet mellékelek az érintett lelőhelyekről:

5. kép: A 3. lelőhely: különböző korú karámok és más objektumok

6. kép: Többször megújított újkori karám a 9. lelőhelyen

7. kép: Kunyhó maradványa a 13. lelőhelyen

8. kép: Szarmata temetkezés a 13. lelőhelyen

9. kép: Különböző korú objektumok a 21. lelőhelyen

10. kép: Karámok, árkok és gödrök a 21. lelőhelyen

Végső következtetések:

Kistelek határában a lelőhelyek határozottan a várostól nyugat-délnyugatra, az egy egykori érmeder vonalában kialakított *Kisteleki főcsatorna mindkét oldali magaspártján* sűrűsödnek. A délnyugati parton a sűrűbbek, itt a csatornához közelebb esik a part vonulata, a lelőhelyekkel együtt. A keleti oldalon szétszórtabban, és a csatornától kisebb-nagyobb távolságra jelentkeznek a lelőhelyek.

Ezt a területet gyakorlatilag bárhol földmunkával megbolygatják, biztosan lehet számítani lelőhely előkerülésére. (Példa erre a 71. sz. lelőhely fentebb említett esete.) Ugyanis az eddigi tapasztalataink azt bizonyítják, hogy a Duna-Tisza közén a futóhomok okozta fedettség miatt az emberi megtelepedésre alkalmas magaslatokon ott is kerülhet elő lelőhely, ahol azt a felszínen, terepbejárás során esetleg nem is lehet észlelni.

A többi területen teljesen szétszórtnak helyezkednek el az eddig ismert lelőhelyek. Ennek nem kis részben az az oka, hogy Kistelek határában viszonylag sok a felszántatlan terület, ahol vagy rét, legelő, vagy erdő akadályozza a felszíni észlelést. Ezért a látszólag igen kiterjedt lelőhely-mentes területeken is bizonyára lappanganak még eddig fel nem fedezett lelőhelyek.

A régészeti lelőhelyek jegyzéke:

1. lh.: A Kisteleki-főcsatornától délnyugatra, a Harmat tanyától északra került elő a lelőhely. Bár mély fekvésű a terület, mégis közepes mennyiségű régészeti leletanyagot sikerült begyűjteni. Kisebb számban őskori kerámia, mellette nagyobb mennyiségben 14-15. századi csereanyag jellemzi a lelőhelyet, a legjelentősebb azonban 2 db pengetőredék, melyeknél a mezolitikum gyanúja is felmerülhet.

2. lh.: A Kisteleki-főcsatornától délnyugatra, a Pántlika utat a Kisteleki Szőlők vasúti megállóval összekötő betonút mellett jelentkezett a lelőhely a terepbejárások során. A szabályozás előtti ér közvetlen környezetéből mintegy méterrel kiemelkedő magaslaton közepes mennyiségű régészeti leletanyag gyűlt össze. A zömében a 10-11. századra meghatározható cserepek mellett őskori, a Tiszai kultúrához tartozó kerámiatöredék is ismertté vált, ami a lelőhelynek kiemelkedő jelentőséget adott. Mivel a lelőhely az M5 autópálya nyomvonalára esik, ezért 1999-ben előzetes feltárását megkezdtük.

3. lh.: Az előző lelőhelytől alig 100 méterre nyugatra ismét őskori és középkori cserepek jelentkezték, állatsont és őrlőkö kíséretében. Felmerült a lehetőség, hogy egyazon település két részéről van szó.

4. lh.: Az M5-ös autópálya kitűzött nyomvonalától (a 134-135 km-es szakaszon) keletre 120 méterre, a Fekete tanyától 350 méterre keletre, a dűlőúttól 20 méterre nyugatra található a lelőhely. A mély fekvésű, egykor vízjárta terület ma is semlyékes, és az innen északnyugatra elnyúló, fokozottan emelkedő hát keleti peremén, egy enyhén kiemelkedő dombon kerültek elő a leletek. A késő bronzkor – kora vaskor határára keltezhető település jelentősnek tartandó, a lelőhely keleti részén emellett szép későközépkori leletanyag vált ismertté.

5. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, a Szász-tanya bejárója előtt került elő a lelőhely. A csatornától nyugatra egy északnyugat – délkeleti irányú, a környezetéből még ma is jól kiemelkedő dombhát helyezkedik el, melyet délnyugatról egy mély fekvésű, lefolyástalan terület határol. Ezen a magaslaton, igen kis területen került elő a nagymennyiségű leletanyag, ami a későbronzkor-koravaskori idősakra, a Gáva kultúrába sorolható, intenzív település nyoma.

6. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra kb. 200 méterre, a Pántlika úttól északkeletre kb. 1,5 km-rel, a Szász tanya és a Tóth tanya között több mint 100 méteres hosszúságban kerültek elő a leletek terepbejárás során. A lelőhely a tanyákkal együtt, a tőle nyugatra látható mély fekvésű, vizes rét keleti oldalán húzódó, enyhén kiemelkedő magaslaton van. A gyéren előforduló őskori és középkori cserepek mellett egy közepes sűrűségű szarmata település nyomait mutatják a leletek.

7. lh.: A Kisteleki-főcsatornától szintén nyugatra, a Tóth és a Sipos tanya közötti szántóföldön került elő a lelőhely. A csatornától nyugatra már említett, északnyugat-délkeleti irányú, kiemelkedő vonulat egy kisebb felületén került elő az igen nagy mennyiségű leletanyag, ami három korszak települését bizonyítja. A későbronzkor-koravaskori Gáva kultúra, akárcsak az Árpád-és középkori leletanyag kisebb méretű, a szarmata kori cserepek azonban komoly, intenzív megtelepedettségről tanúskodnak.

8. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, egy ismeretlen nevű tanya mögötti szántóföldön, az északnyugat-délkeleti irányú, a környezetéből kiemelkedő vonulaton került elő ez a lelőhely is. A begyűjtött cserepek a 2. és 3. században itt élt szarmata település emlékei.

9. lh.: Az M5-ös autópálya nyomvonalán, a 134-es km-nél, a nyomvonal keleti felén, a Sipos tanyától 250 méterre keletre, a Tóth tanyától 150 méterre nyugatra, a dülőúttól 50 méterre nyugatra található a lelőhely. Az egykori széles vízfolyás medrétől északra és nyugatra jelentősen kiemelkedő part keleti lejtőjén fekszik a lelőhely úgy, hogy magja (központja) az egykori érmedertől nyugatra eső partmenti hátság tetején van, ahonnan szélesen halad a meder irányába úgy, hogy nem éri el az egykori vízjárta területet. A terepbejáráson talált cserepek 2-3. századi szarmata település maradványai. A leletek a lelőhely legmagasabb pontján egy kb. 25 méter sugarú körben koncentrálnak, majd lefelé haladva egyre szórványosabban jelentkeznek.

10. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, a Tóth és a Molnár tanya közötti szántóföldön került elő a lelőhely. Az előbb leírt magasparton, egy kisebb felületen gyűjtötték a gyér leletanyagot, amelyben vaskori, szarmata (4. századi) és 15-16. századi leletek fordultak elő.

11. lh.: A Kisteleki Tanyak határrész déli felében, a leendő autópálya nyomvonalától keletre, a Kisteleki-főcsatorna északnyugat-délkeleti irányú szakaszától 400-450 méterre északkeletre, a két Tóth tanya közötti szántón (az egykori patakmeder keleti partján) szórványosan szarmata és középkori (14-15.századi) leletek kerültek elő. Nem lehetetlen, hogy az itt található darázkő-darabok is középkori építményre utalnak.

12. lh.: A Kisteleki Tanyak határrész közepén, a leendő autópályától keletre, 150 méterre, Tóth J. és Tóth B. tanyája közötti szántásban kb. 20 méter átmérőjű körben nagyon ritkásan 14-16.századi cserepek bukkantak elő. A lelőhely az északnyugat-délkeleti irányú széles, egykori folyómeder keleti magaspartján fekszik.

13.lh.: A Kisteleki Tanyak határrész közepén, a nyomvonaltól nyugatra, az egykori érmederbe egy kb. 1 km hosszú és 300 méter széles „sziget” ékelődik be, amelyet a nyomvonal teljes hosszúságában kettévág. Ennek tengelyétől nyugatra, 40-60 méterre nagy kiterjedésű telepnyomok egy jelentős lelőhelyet jeleznek, amelyről kevés őskori (talán kelta?) és középkori (13-14. századi) cseréptöredékeken kívül jelentős mennyiségű szarmata leletanyag került elő.

14. lh.: A Pántlika út derékszögű kanyarulatától (Erdősarki iskola) kelet-északkeleti irányba 1,4 – 1,5 km-re, a Kisteleki-főcsatorna éles hajlatától délnyugatra, 400-500 méterre, a Molnár és a Krizsán tanya, valamint az ezektől nyugatra húzódó széles egykori vízfolyás medre között helyezkedik el a lelőhely. Szórványosan újkőkori és Árpád-kori, valamint sűrű szarmata-kori (3-4. századi) és közepes sűrűségű késő középkori (16-17. századi) településnyomok kerültek elő a terepbejárások során. Igen fontos a lelőhelyen talált obszidián penge töredéke.

15. lh.: At autópálya-nyomvonal 133-134-es km szakaszától nyugatra, 250 méterre, A Sipos tanya mellett a dülőúttól keletre 25 méterre, a semlyékes egykori északnyugat-délkeleti irányú nagy vízfolyás nyugati partját jelentő magashátból kiemelkedő dombocská tetején és nyugati lejtőjén található a lelőhely. Az elnyúló, ovális alakú lelőhely teljes területén egyenletes megoszlásban találhatóak a cserepek. Egy szarmata falu maradványaira települt rá a középkori ember (14-15. századi falu, tanya?).

16.lh.: A 8. lelőhelynél leírt vonulat mellett húzódó érmeder nyugati partján helyezkedik el a lelőhely, az előző lelőhelytől délre, 150 méterre. A közepes mennyiségű régészeti leletanyagot bronzkori, szarmata, 13-14. századi és 16-18. századi kerámiatöredékek alkotják.

17. lh.: Az autópálya 134-135. km-es szakaszának a tengelyétől nyugatra 450 méterre, a Tóth tanyától 150 méterre északkeletre, a kiskunmajsai műúthoz bekötő aszfaltúttól 350 méterre északkeletre található a lelőhely. A nagy északkelet-délnyugati irányú egykori széles vízfolyás nyugati partjától távol eső homokhát kisebb, keleti lejtőjén bizonytalan besorolású őskori cserepek mellett 17-19. századi edénytöredékek váltak ismertté.

18. lh.: A főcsatornától nyugatra 600 méterre, a Pántlika úttól északkeletre 1,1 km-re, a Pántlika út kanyarulatában lévő Erdősarki iskolától délkeletre 1,5 km-re, a Tóth tanyától északra 100 méterre egy vízjárta laposból kiemelkedő hosszú dombhát északi végén, több mint 100 méter hosszán gyűjtöttek cserepeket a terepbejárás során.

Fontos lelőhely, mivel a szórványosan jelentkező Árpád-kori és késő középkori (16-18. század) cserepeken kívül egy nagy kiterjedésű népvándorlás-kori település maradványai vannak itt.

19. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, az egykori nagy ér nyugati partján, a Tóth és a Kucsera-tanya között mintegy 50 méteres sávban helyezkedik el a lelőhely. A gyér leletanyagban őskori, illetve 13-14. századi és 16-17. századi kerámia különíthető el.

20. lh.: A főcsatornától délnyugatra 700 méterre, ill. a Pántlika úton fekvő Aranykalász TSZ-központtól északkeletre 1,2 km-re, a Tóth J. tanyától 150 méterre délre egy enyhén kiemelkedő magasparton van a lelőhely, melyet a keleti oldalon mélyfekvésű, egykor vízjárta terület határol. A szórványosan jelentkező leletek középkori (13-14. századi, illetve 16-17. századi) megtelepedettséget igazolnak.

21.lh.: Az M5-ös autópálya nyomvonalán, a 135. km-nél a nyomvonal nyugati oldalán, a Zákány tanya és a Pántlika út északnyugat-délnyugati derékszögű kanyarulata által bezárt területen fekszik a lelőhely. Északi vége eléri az egykori vízjárta terület szélét.

A nagy kiterjedésű (300 méter hosszú és 100-150 méter széles), ovális alakú lelőhely északi és középső részén késő avar kori és 8-10. századi magyar település jelentős mennyiségű kerámiatöredéke került begyűjtésre, míg a déli végén csak újkori leletek jelentkeztek. A felszíni leletek alapján a lelőhely fontosnak ígérkezett.

22.lh.: A főcsatorna északnyugat-délkeleti irányú hosszú szakaszának nyugati partján, a leendő autópálya tengelyétől keletre 400 méterre, a felüljáró-építés miatt érintett aszfalburkolatú dülőúttól délre, a Krizsán tanya bekerített gazdasági kertjében, egy kifejezetten markáns dombháton, jelentős szarmata település maradványai kerültek elő.

23.lh.: Az autópálya kitűzött középtengelyének nyugati oldalán, a 136. km közelében, a Pántlika úttól 740 méterre délre, a Kisteleki-főcsatornától pedig 500 méterre délre a fentiekben már többször említett ill. leírt egykori ér kiszélesedő és elmocsarasodó, kisebb háttakkal, dombokkal tagolt nyugati partján egy apró kiemelkedésen jelentős, későközépkori tanya nyomaira bukkantak (15-17. századi leletek).

24.lh.: Az autópálya nyomvonalának a 136-137. km-es szakaszától nyugatra 20 méterre, a Kisteleki-főcsatornától 500 méterre nyugatra, az előző lelőhelynél is említett kiemelkedő hát lejtőjén, egy lakatlan tanyától 100 méterre délre megközelítően kör alakú lelőhely került elő. Feltehetően egy 16-18. századi tanya maradványait rejtja a föld itt.

25.lh.: A Pántlika úttól 600 méterre keletre, a Kisteleki-főcsatornától 400 méterre nyugatra, a Fekete tanyától kb. 150 méterre délnyugatra egy lapos, egykor vízjárta hatalmas rég nyugati szélén húzódó enyhén kiemelkedő dombhát szélén található a lelőhely. A leletanyag közepes sűrűségű Árpád-kori és későközépkori településre utal.

26. lh.: Az autópálya nyomvonalától a 137. km-nél 200 méterre keletre, a Rác tanyától 50 méterre északnyugatra, a Kisteleki-főcsatornától 300 méterre nyugatra egy dombhát északi lejtőjén kerül elő a lelőhely. Gyér kerámiaanyaga 16-19. századi tanya maradványaira utal. Mivel feltehetően egy későközépkori tanyahálózathoz tartozik, ezért jelentősnek ítéelhető.

27. lh.: A Pántlika úttól 700 méterre keletre, a Kisteleki-főcsatornától 300 méterre nyugat-délnyugatra, közvetlenül a Rác tanya nyugati oldalán, a tanyától keletre lévő lapos nyugati szélén találjuk meg a lelőhelyet. Leletanyaga közepes sűrűségű kora Árpád-kori, későközépkori és szórványos szarmata cserepekből áll.

28. lh.: A leendő autópálya 137. km-e táján, ettől keletre az autópálya és a főcsatorna között, a Rác tanyától délre kevés későközépkori és jelentősebb mennyiségű szarmata kerámiatöredék található szórványosan, nagy felületen kiterjedve.

29. lh.: A Kisteleki-főcsatornától 200-300 méterre délnyugatra, ill. a Pántlika út és a Kistelek-kömpöci betonút metszéspontjától 2 – 2,1 km-re észak-ényaknyugatra, a Rác tanya déli oldalán húzódó csatorna déli oldalán, a Tóth P. tanyája előtti homokháton helyezkedik el a lelőhely. Közepes sűrűségű szarmata-kori és későközépkori település nyomai jelentkeztek a felszínen.

30. lh.: A Pántlika úttól nyugatra, a főcsatornától keletre, a Fekete tanyától északra, egy fasor és egy dülőút által határolt területen került elő a lelőhely. A szabályozás előtti ér nyugati partján, egy viszonylag lapos területen a bronzkorra és az Árpád-korra keltezhető gyér leletanyag került elő.

31. lh.: Az autópálya tengelyének 130 és 138-as km-től keletre 280 méterre, a főcsatornától nyugat-délnyugatra 450 méterre, egy lakatlan tanyától 250 méterre nyugatra, az egykori mocsárból kiemelkedő sziget található. A szigetet lezáró déli domb déli lábánál, egy enyhén kiemelkedő kelet-nyugati irányú gerinc déli lejtőjén fekszik a lelőhely. Árpád-kori településre és későközépkori tanyára utaló leletek kerültel elő.

32. lh.: A Pántlika úttól nyugatra, a főcsatornától keletre helyezkedik el a lelőhely. Egy lefolyástalan mélyedés - egykor talán tó – északi partján, keskeny felületen került elő régészeti leletanyag. A gyér kerámiaanyag az őskorra keltezhető.

33. lh.: A Pántlika úttól nyugatra, a főcsatornától keletre, egy északnyugat-délkeleti irányú dülőút közelében helyezkedik el a lelőhely, egy összefüggő szántott terület közepén, kis területen került elő a régészeti leletanyag. A begyűjtött anyagban szarmata-kori és Árpád-kori megtelepedettségre utaló leletek vannak.

34. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, a partjára települt tanyák nyugati vége mögött került elő a lelőhely. Egy északnyugat-délkeleti irányú lefolyástalan mélyedés keleti partján gyűjtötték be a régészeti leletanyagot. Valójában a csatorna nyugati partjának a szegélyén helyezkedik el a lelőhely. A leletanyagban bronzkori kerámia mellett szarmata, Árpád-kori és későközépkori cserepek vannak állatsontok, kódarabok és egy salakdarab kíséretében.

35. lh.: A Pántkila úttól 45 méterre keletre, illetve a Pántlika út és a Kistelek-Kömpöc közötti kövesút kereszteződésétől 95 méterre északra, egy egykori érmeder magaspartján van a lelőhely. Őskori, szarmata és későközépkori település maradványait jelzik a gyéren előforduló cserepek.

36. lh.: Az autópálya kitűzött tengelyétől 250 méterre keletre, a főcsatornától 350 méterre nyugatra, a Tóth tanyától 200 méterre délnyugatra, a 26. lelőhelynél leírt szigetet lezáró déli domb délkeleti lejtőjén található a lelőhely. Szarmata és Árpád-kori település mellett egy későközépkori tanya maradványai is napvilágra kerültek.

37. lh.: A Pántlika út és a Kistelek-kömpöci betonút metszéspontjától észak-északkeletre 5-600 méterre, egy egykori érmeder déli partján fekszik a lelőhely, amelynek gyér leletanyaga Árpád-kori és szórványos későközépkori (16-18. századi) cserepekből áll.

38. lh.: A Kisteleki-főcsatornától nyugatra, a partjára települt tanyák nyugati vége mögött került elő a lelőhely, pontosabban a csatorna nyugati partjának a szegélyén fekszik. A gyér leletanyagban szarmata, Árpád-kori és későközépkori kerámia fedezhető fel.

39. lh.: Az E5-ös műutat a csengelei vasúti megállóval összekötő út bal oldalán 1200 méterre, a közeli Bokor tanyától délkeleti irányba húzódó enyhe kiemelkedésen, kb. 100 x 100 méteres területen helyezkedik el a lelőhely. Közelebbről meg nem határozható őskori töredékeken kívül a szarmata-kor késői szakaszára jellemző cserepek, valamint késő avar-kori és középkori edénytöredékek származnak innen.

40. lh.: Az E5-ös úton haladva a városból alig kiérve, a 138 km-nél, az út bal oldalán elterülő kiskertben szórványosan jelentkező szarmata leletek kerültek elő a terepbejáráson.

41. lh.: A Kisteleki-főcsatornától 500 méterre keletre, az ún. Perczeli iskolától 150 méterre délre van az elhagyott Lestár-tanya. Ettől 100 méterre nyugati irányba, a szomszédos Majoros-tanyától délkeletre, szántott területen igen nagy mennyiségű bronzkori és szarmata régészeti leletanyag került elő. A szomszédos tanya gazdája szerint az évek során igen sok csontot és cserepet találtak már itt (esetleg temető is lehetett?). A bronzkori Halomsíros kultúra leletanyaga a legdominánsabb, mennyiségileg és minőségileg is. Néhány töredék esetében felmerült e vaskor (kelta?) gyanúja. A következő jelentősebb megtelepedés a szarmata-korban figyelhető meg, ugyancsak gazdag leletanyaggal.

42. lh.: Kistelek határának délnyugati részén, Gémes János tanyájától mintegy 200 méterre délre szarmata és középkori cserepek jelentkeztek a felszínen szórványosan.

43. lh.: A Szegedi oldal nevű határrészben, az előző lelőhelytől 300 méterre északra, 200 x 100 méteres főlszántott területen találták meg a lelőhelyet. A leletek avar-kori település nyomaira utalnak.

44. lh.: A délnyugati határrészben, a volt Szovjet-Magyar Barátság MGTSz felé vezető műút bal oldalán, a Martonos-tanyától északra 200 méterre, a vasút és a műút között fekszik a lelőhely. A szórványosan jelentkező cserepek késő szarmata-kori településről árulkodnak.

45. lh.: A 41. számú, igen nagy lelőhelytől kb. 250 méterre nyugati irányban húzódó árok másik oldalán, közvetlenül a Majoros tanya mellett helyezkedik el a lelőhely. Néhány állatsont kíséretében őskori (Halomsíros?) és szarmata edénytöredékek kerültek elő a felszínről.

46. lh.: A 45. lelőhelytől 350 méterre nyugatra, a Polgár tanyától 100 méterre keletre az egykori folyómeder magaspartján igen szórványosan 15-16. századi későközépkori leletanyag került begyűjtésre.

47. lh.: A Kistelekről Kiskunmajsa felé tartó műút bal oldalán, ettől 300 méterre délre, a Sejbel-tanya körül szórványosan jelentkező szarmata edénytöredékeket gyűjtöttünk.

48. lh.: A 47. lelőhelytől mintegy 350 méterre északnyugatra, 100 x 100 méteres homokos területen található a lelőhely. A szórványosan jelentkező leletek szarmata-kori és középkori megtelepedettségről tanúskodnak.

49. lh.: A 48. lelőhelytől 300 méterre délnyugarta homokos talajos ismét csak szórványosan szarmata és középkori kerámiák kerültel elő.

50. lh.: A kiskunmajsai műúttól északra, a Géczi János tanyától 100 méterre nyugatra van a lelőhely. Szórványosan jelentkező őskori cserepek jellemzik.

51. lh.: A vasútállomással szemben található ÁFOR állomástól 500 méterre délnyugati irányba, a kiskunmajsai út bal oldalán, nagy mennyiségű, közelebbről nehezen meghatározható őskori cserepet és állatsontokat találtunk.

52. lh.: A Kiskunmajsa felé vezető műúttól 400 méterre északra található Turi M. tanyától mintegy 600 méterre északra a szántásban igen jellegzetes Árpád-kori leletanyag került elő.

53. lh.: A Kisteleki-főcsatorna mellett alig 40 méterre, az 52. lelőhelytől 300 méterre nyugatra, szórványosan jelentkező szarmata edénytöredékeket gyűjtöttek a terepbejáráson.

54. lh.: Az 52. lelőhelytől 250 méterre a délkelet felé húzódó magasparton, Rác Ferenc tanyája mellett van a lelőhely. Nagy mennyiségű avar és középkori (14-15. századi) leletanyag jellemzi.

55. lh.: A Kisteleki vasútállomástól a sínek mentén 2 km-re északra, a vasúttól merőlegesen 600 méterre keletre Gera Antal telkén szórványos szarmata leletanyag vált ismertté.

56. lh.: Az 52. lelőhelytől 400 méterre északra, Hegedüs A. tanyája mellett került elő a lelőhely, amelyen szórványos középkori leletanyagot gyűjtöttek be.

57. lh.: Az 56. lelőhelytől 300 méterrel északra, Fehér András tanyájától 100 méterre keletre nagy területen, szórványosan kerültek elő a régészeti leletek. A szarmata korban létezett itt település, majd később az avarok is megtelepedtek.

58. lh.: A Kisteleki vasútállomástól 1 km-re északra, a Tóth Mihály tanya mellett a vasút bal oldalán van a nagy kiterjedésű lelőhely. Jellegzetes, gazdag késő szarmata-kori leletanyag származik innen.

59. lh.: A Kisteleki-főcsatornától kb. 300 méterre keletre, a Simon tanyától 400 méterre délre, vízjárta laposból kissé kiemelkedő, észak-déli irányú vonulaton középkori leletanyag jelentkezett szórványosan.

60. lh.: Az 59. lelőhelytől 300 méterre északra elhelyezkedő Simon L. tanya előterében kb. 40 x 50 méteres területen szarmata és középkori cserepek jelentkeztek szórványosan.

61. lh.: A város északi végénél a Pest felé taró E5-ös út jobb oldalán lévő kanyarban van a nagy kiterjedésű lelőhely. A leletek szarmata, avar és középkori megtelepedettségről tanúskodnak.

62. lh.: A „Kisteleki szőlők” vasútállomástól 300 m-re délkeletre elhelyezkedő lelőhelyen jellegtelen szarmata oldal- és peremtöredékeket gyűjtöttünk.

63. lh.: Az E5-ös műútról Csengele felé vezető bekötőút bal oldalán, a Bokor tanyával szemben (300 m) elhelyezkedő Sutka tanya előterében szórványosan jelentkező Árpád-kori cserépbogrács töredékek kerültek elő (11-12. század).

64. lh.: A volt Szovjet – Magyar Barátság MGTSZ DK-i előterében szórványosan jelentkező középkori leleteket találtunk.

65. lh.: A 62. lelőhelytől 300 m-re É-ra, az ún. Pekó erdő mellett közelebből meg nem határozható, szórványosan fellelhető, gyér népvándorlás-kori cserepek kerültek elő.

66. lh.: A Kisteleki vasútállomástól É-ra 1,5 Km-re, a második őrházzal szemben 300 m-re, szórványosan szarmata kori leletek feküdtek a földön.

67. lh.: Az E5-ös út bal oldalán lévő Bogárzói iskolától 500 m-re K-i irányban, a Slezák tanya mellett szórványos őskori településnyomokat figyeltek meg.

68. lh.: A Kisteleki vasútállomással szemben, kb. 500 m-re Ény-i irányban egy ismeretlen nevű tanya bekerítetlen kertjében szórványosan jelentkező későközépkori leleteket találtak.

69. lh.: A 67. lelőhelytől É-ra 300 m-re, a dűlőút mellett szórványos szarmata kori leleteket figyeltek meg.

70. lh.: A Kisteleki vasútállomással szemben, Géczi Balázs tanyája mellett, 1926-ban szőlő alá forgatáskor egy újkőkori nyéllyukas kőbalta, kagylóékszerek és egy vályogépítmény került elő. Mindez neolit település létezését bizonyítja itt. Ma már csak a balta van meg. MFM Rég. Ad. 472-78, MFM Rég. Ad. 533-80, MFM Rég. Gyűjt. 55.2.1. A lelőhely pontos helyének beazonosítását Dr. Kürti Béla végezte el (MFM Rég. Ad. 610-680. 1980.).

71. lh.: A 25. lelőhelytől 2-300 m-re északnyugati irányban, az M5 autópálya megelőző feltárásai idején egy véletlennek köszönhetően akadunk rá a terepbejáráson korábban nem észlelt lelőhelyre. A feltárás során 98 db szarmata és Árpád-kori objektum került napvilágra. A lelőhely tehát nem azonos a következő, a terepbejárási szakdolgozatban ugyancsak 71-es (technikai) számot viselő lelőhellyel.

A terepbejárási szakdolgozatban a következőkben szereplő 71 – 79. sz. lelőhelyek pontos helye ismeretlen, ezért csak technikai számokként kapták meg a folyamatos sorszámozást. A NKÖM hivatalos nyilvántartásában ezek így nem szerepelnek, és a térképen sem tudjuk ábrázolni őket. Viszont kétségtelen, hogy Kistelek határának történetéhez fontos információk ezek a leletek is. A további kutatások során, vagy véletlennek köszönhetően is sor kerülhet egyik-másik szórványlelet helyének a beazonosítására, és akkor megkaphatják majd hivatalos számukat is. Addig azonban sajnos az érintett helyrajzi számokat sem tudjuk.

71. lh.: A Szentesi Koszta József Múzeum ajándékba kapott 2 db ötűjű, aranyozott bronzfibulát és egy aranyozott ezüst bronzcsatot. (Leltári szám: III: J. 79.) A leletek pontos származási helye ismeretlen, gazdag gepida női sírból bolygatás során kerülhettek elő. (Lásd 2-3. kép feljebb).

72. lh.: A Balassa-féle szőlőben (bizonyára földmunka során) 70 cm mélyen egy bronzcsákány, egy agyagedény és csontok kerültek elő (Szegedi Múzeum Naplója III. köt. 10. old. És MFM Rég. Ad. 290. K. IV.). A bronzkori Felsőszőcsi csoporthoz köthető leletek pontos lelőhelyét máig nem sikerült beazonosítani, csak annyit tudunk róla, hogy Kistelek határában volt.

73. lh.: „Szórványleletek és edénytöredékek, közöttük egy markolatnyúlványos bronzkard került a múzeumba (Irodalom: Zalotai Elemér: Csongrád vármegye őskori települései. Dolgozatok, Szeged, 1932. 89.old.) A lelet elveszett. (Lásd 1. kép)

74. lh.: Aranyozott ezüstgyűrűről ad hírt a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattára (MNM Rég. Ad. 353. K.IV.). A lelet a kisteleki határból a Szentesi Múzeumba került, mára elveszett. Pontos lelőhelye és kora ismeretlen.

75. lh.: Rómer Flóris kéziratos hagyatékában olvashatunk Kistelek határából előkerült, valószínűleg népvándorlás-kori edényekről és cseréptöredékekről, valamint „Haraszi Jákó úrnál” lévő éremgyűjteményről.A leletekről nem tudunk többet. (Irodalom: D. Matúz Edit: Rómer Flóris kéziratos hagyatéka. MFMÉ 1986/I. 31-48.).

76. lh.: a „Kistelek – Csengelei dűlőben” (?) 1544-ből származó, Albert brandenburgi örgróf ezüstpénze és 1584-ből Rudolf pénzéről. Közelebbi lelőhely és a leletek mai helye ismeretlen. (Irodalom: Tömörkenyi – Harsányi: A Szegedi Múzeumba került éremleletekről. Numizmatikai Közöny 1912. 11.).

77. lh.: A 76. lelőhelynél megadott publikációban Kistelekről előkerült Constantinus-féle bronzpénzről is olvashatunk. A leletről többet nem tudunk.

78. lh.: I. Ferdinánd (1526-64) korabeli, 100 db pénzéből álló éremlelet került a Kiskunfélegyházi Múzeumba (Kiskun Múzeum Rég. Gyűjt. 64.5.391-472.).

79. lh.: Bronzból készült harang palástjából származó mérműves, növényi motívumokkal díszített töredék került a Szegedi Múzeumba. (MFM Rég. Gyűjt. 53.402.1.)

2004-ben a tervezett Thermo-park területét újra bejártam, és a korábban ismert lelőhelyeken túl 2 új lelőhelyet sikerült felfedeznem.

Új/1. lh.: A 61. sz. lelőhelytől északra, kb. 750-800 méterre, az M5-ös út jobb oldalán van a lelőhely. Egy kb. 50-60 m-es sugarú körön belül a korai bronzkorból származó kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A lelőhely intenzitását nehéz megítélni, mivel nem frissen szántott területre esik. Ehhez képest viszonylag sok cserép feküdt a talajon.

Új/2. lh.: A 61. sz. lelőhelytől 900 m-re keletre, az M5-ös úttól számítva a csatorna 2. derékszögű csúcsával egy vonalban, a csatorna partjától alig 100 m-re, egy viszonylag kis területen (50 * 60 m-es körben) szétszórtan jelentkeztek a cserepek, amelyek a szarmata korból és a késő középkorból származnak.

Vályi Katalin
Régész
Szeged, Móra Ferenc Múzeum

A lelőhelyek listája az országos nyilvántartásban (2015.):

Régészeti lelőhelyek listája

	A	B	C	D	E	
	KÖH azonosító	KÖH lelőhely szám	Lelőhelynév	Helyrajzi számok	EOV koordináta	
1					Y	X
2	18841	1	Harmat-tanya	0106/32, 0106/31	715555	131284
3	18842	2	Kisteleki-főcsatorna	055/121, 055/64, 055/46, 073/15, 073/16, 068/4, 068/2, 055/50, 055/51, 055/55, 068/3, 055/122, 055/60, 055/123, 073/12, 073/13	716519	128957
4	18843	3	Kisteleki-főcsatorna	055/58, 055/62, 055/57, 055/61, 054/8, 055/65	716363	128967
5	18844	4	Fekete-tanya	055/19	716452	129329
6	18845	5	Szász-tanya	055/71, 055/25, 055/76, 055/74, 055/77, 055/75, 055/73, 055/72, 055/70, 055/21	716196	129378
7	18846	6	Tóth-tanya	055/82, 055/85, 055/83, 055/81	716176	129568
8	18847	7	Sipos-tanya	055/94, 055/116, 055/117, 055/90, 055/93, 055/91	715998	129689
9	18848	8	Kisteleki-főcsatorna	055/102, 055/41	715790	129834
10	18849	9	Tóth-tanya	055/94, 055/91, 055/92, 055/95, 056/1, 059/7, 059/12	716127	129795
11	18850	10	Molnár-tanya	055/111, 055/40, 055/39	715771	129993
12	18851	11	Kisteleki tanyák, Tóth-tanyák I.	057/5, 057/6, 057/24, 057/14, 057/13, 057/18, 057/23	716502	129791
13	18853	12	Kisteleki tanyák, Tóth-tanyák II.	062/74	716047	130088
14	18852	13	Kisteleki tanyák	055/102, 055/106, 055/105	715974	129912
15	18854	14	Erdősarki iskola	055/6, 055/7, 055/99, 055/102, 055/41, 055/42	715699	129719
16	18855	15	Sipos-tanya	055/116, 055/117, 055/99, 055/93, 055/96	715859	129627
17	18856	16	Kisteleki-főcsatorna IV.	053/39, 053/40, 053/34	715862	129408
18	18857	17	Tóth-tanya	053/33, 053/31	715857	129182
19	18858	18	Pántlika út	053/34	715916	129325
20	18859	19	Kucsera-tanya	053/30	715959	128930
21	18861	20	Tóth J. tanyája	053/30	715854	128892
22	18860	21	Zákány-tanya	053/51, 053/57, 054/2, 053/72, 053/53, 054/4, 073/17, 073/15, 054/3, 068/1, 073/10, 073/11, 055/12, 055/44, 053/58	716473	128741
23	18862	22	Krizsán-tanya	073/15	716747	128945

24	18863	23	Kisteleki-főcsatorna V.	051/78	716754	128033
25	18864	24	Kisteleki-főcsatorna VI.	051/98, 051/97	716949	127350
26	18865	25	Fekete-tanya	051/101, 051/104	717178	127006
27	18866	26	Rácz-tanya	050/195	717313	126867
28	18867	27	Pántlika út, Rácz-tanya	050/195, 050/30	717362	126837
29	18868	28	Pántlika út, Rácz-tanya	050/121, 050/124	717484	126803
30	18869	29	Pántlika-kömpöci útkereszteződés	050/28	717562	126793
31	18870	30	Fekete-tanya	051/113, 051/98	717183	127437
32	18871	31	Kisteleki-főcsatorna	050/119	717541	126573
33	18872	32	Pántlika út	050/181, 050/179	717266	126598
34	18873	33	Pántlika út	050/116, 050/115, 050/114, 050/67	717632	126308
35	18874	34	Kisteleki-főcsatorna	050/110, 050/111, 050/70	717883	125979
36	18875	35	Kistelek-Csengele útkereszteződés	050/69, 050/70	717610	125866
37	18876	36	Tóth-tanya	050/183, 050/28, 050/121	717533	126704
38	18877	37	Pántlika-kömpöci útkereszteződés	050/140, 050/139	718197	125433
39	18878	38	Kisteleki-főcsatorna	050/135, 050/137	718123	125626
40	18879	39	Csengelei bekötőút, Bokor-tanya	0233/19	718209	133755
41	18880	40	E5-ös út	0204/33, 0204/24, 0204/23, 0204/21, 0204/22, 0204/13, 0204/10, 0204/11, 0204/12, 0204/14, 0204/15, 0204/16, 0204/17, 0204/18, 0204/19, 0204/20, 0204/28, 0204/27	720182	127933
42	33523	41	Perceli iskola	095/32, 095/31	717304	129701
43	33524	42	Gémes János tanyája	043/38, 043/37	720460	123448
44	33525	43	Szegedi oldal határrész	046/21, 046/41	720201	123839
45	33526	44	Martonos tanya	038/21, 038/23, 038/22	721182	123768
46	33527	45	Majoros-tanya	095/31	717312	129495
47	33528	46	Polgár-tanya	095/31, 094/9, 095/37, 095/21	717294	129240
48	33529	47	Sejbel-tanya	046/87, 046/70	719184	124651
49	33530	48	Deli-tanya	046/76, 046/73, 046/74, 046/75	718849	124754
50	33531	49	Kiskunmajsai műút	046/70	718916	124462
51	33532	50	Géczi János tanyája	080/90, 080/88, 080/92	720035	125053
52	33533	51	Kiskunmajsai műút	036/22, 036/51, 036/52	720401	124560
53	33534	52	Túri M. tanyája	080/131, 080/130, 080/132, 080/133	719140	125718
54	33535	53	Kisteleki-főcsatorna	050/101	718712	125441
55	33536	54	Rácz Ferenc tanyája	080/73, 080/72, 080/117, 080/48	719660	125534
56	33537	55	Gera Antal telkén	0177	719015	129545
57	33538	56	Hegedűs A. tanyája	087/5, 087/18	718830	126352

58	33539	57	Fehér András tanyája	089/33, 089/28	718954	126692
59	33540	58	Tóth Mihály tanyája	087/5, 087/19, 087/18	719239	126573
60	33541	59	Simon-tanya	089/19	718337	126681
61	33542	60	Simon L. tanyája	092/133, 092/126, 092/11, 092/131, 092/73	717929	127272
62	33543	61	E5-ös út	0287/7, 0287/8, 0287/5, 0287/6, 0287/2, 0287/3, 0287/4	720402	127738
63	33544	62	Kisteleki szőlők vasútállomás	097/6, 097/5	717607	129846
64	33545	63	Sutka-tanya	0128/14, 0128/20	718019	134414
65	33546	64	Kisteleki MGT SZ	043/61	720568	122743
66	33547	65	Pekó erdő	0128/21	717890	134690
67	33549	66	Kisteleki vasútállomás	0183/2	719299	128291
68	33548	67	Bogárczó iskola, Slezák- tanya	0221/22, 0239, 0240/20, 0240/19	719840	130476
69	33550	68	Kisteleki vasútállomás	081/8, 081/9	720336	125476
70	33551	69	Bogárczó iskola	0240/25	719795	130900
71	33552	70	Géczi Balázs tanyája	080/12, 049, 080/94, 080/92, 080/93	720266	125271
72	41491	71	27/71. lelőhely	051/101, 051/103, 051/104, 051/100	716991	127038
73	47161	72	Bogárczó-tanyák	0282/54	721345	127759
74	47215	73	Balázs J - tanyától délre	0278/13, 0278/6	720664	128604
75	47970	74	Kecskés István földje	055/99, 055/93, 055/102, 055/96, 055/7	715915	129755
76	71651	75	Szegedi sarok I.	0322/76, 0322/39	725373	125183
77	71653	76	Szegedi sarok II.	0322/76, 0322/98, 0322/91, 0322/89, 0322/88	725372	124831
78	86177	77	Feketehalmi-tanyák	0130/68, 0126/22, 0130/67, 0130/12	716520	134879
79	87107	78	Vasútvonaltól DNy-ra	088/15	719278	127361

Melléklet: Lelőhelyek ábrázolása alaptérképen 2015.